

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÇEVRE EĞİTİMİ VE YÖNETİMİ PROGRAMI**

**KKTC BELEDİYELERİNİN ÇEVRE POLİTİKALARININ YEŞİL 10
ÇEVRE POLİTİKALARI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

DOKTORA TEZİ

Mustafa ERTEN

**Lefkoşa
Mayıs, 2022**

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÇEVRE EĞİTİMİ VE YÖNETİMİ PROGRAMI**

**KKTC BELEDİYELERİNİN ÇEVRE POLİTİKALARININ YEŞİL 10
ÇEVRE POLİTİKALARI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

DOKTORA TEZİ

Mustafa ERTEN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Aşkın KİRAZ

Eş Danışman

Prof. Dr. Şerife GÜNDÜZ

Lefkoşa

Mayıs, 2022

ONAY

Bu çalışma jürimiz tarafından Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çevre Eğitimi ve Yönetimi Programında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	PROF. DR. AHMET GÜNEYLİ	
Jüri Üyesi	DOÇ. DR. BEHCET ÖZNAÇAR	
Jüri Üyesi	DOÇ. DR. ENGİN BAYSEN	
Jüri Üyesi	DOÇ. DR. FİDAN ASLANOVA	
Jüri Üyesi	DOÇ. DR. SERHAT USANMAZ	
Danışman:	PROF. DR. AŞKIN KİRAZ	
Eş Danışman:	PROF DR. ŞERİFE GÜNDÜZ	

Anabilim/ Anasanat Dalı Başkanı Onayı

...../...../2022
Prof. Dr. Aşkın Kiraz

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

...../...../2022
Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer
Enstitü Müdürü

İntihal Beyan Sayfası

Bu tezde görsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Mustafa ERTEN

Teşekkür

Bana bu konuda araştırma olanağı veren, çalışmalarımı destekleyen ve araştırmanın her aşamasında bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyerek akademik ortamda olduğu kadar beşeri ilişkilerde de engin fikirleriyle yetişme ve gelişmeye katkıda bulunan, çalışmalarım süresince desteklerini esirgemeyen görüş ve eleştirilerinden faydalandığım, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum çok sevdiğim değerli danışman hocalarım, Sayın Prof. Dr. Şerife GÜNDÜZ'e ve Prof. Dr. Aşkın KİRAZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, çalışmamın çeşitli aşamalarında yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarıma, maddi ve manevi yönden her zaman bana destek olan aileme, özellikle de anne ve babama teşekkürlerim sonsuzdur.

Mustafa ERTEN

Mayıs, 2022

Lefkoşa

Özet

KKTC BELEDİYELERİNİN ÇEVRE POLİTİKALARININ YEŞİL 10 ÇEVRE POLİTİKALARI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Mustafa ERTEN

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Aşkın KİRAZ

Eş Danışman: Prof. Dr. Şerife GÜNDÜZ

Mayıs 2022, 68 sayfa

Günümüzde çevre sorunları en önemli konular arasında yerini almıştır. Sanayileşme, nüfus artışı, plansız kentleşme, enerji ihtiyacının artması ve teknolojik gelişmelere paralel çevre sorunları her geçen gün artmaya devam ederek, dünyanın yaşanıla bilirlilik düzeyini etkilemektedir. Ortaya çıkan çevre sorunlarına karşı uluslararası boyutta birçok yasal düzenlemeler yapılmış ve çevre sorunlarına karşı bir takım politikalar oluşturulmuştur. Çevre sorunlarının giderilmesinde belediyelere önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu bağlamda hazırlanan tez çalışmasında, bir yerel yönetim birimi olarak belediyelerin uyguladıkları çevre politikalarıyla belediye çalışanlarının bu politikalara yönelik algılarını ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarının belirlenmesini amaçlamaktadır. Bu amaçtan hareketle, KKTC belediyelerinin çevre politikalarını belediye yöneticileri ve çalışanlarının görüşleri doğrultusunda araştırmayı hedeflemektedir.

Araştırmanın evrenini KKTC'deki yaşayan ve Belediyelerde görev yapan 150 yönetici ve çalışanlar oluşturmaktadır. Nitel verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman kontrolünden geçerek pilot çalışması yapılmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. Nicel araştırmaya yönelik kullanılacak olan anket formu üç kısımdan oluşmaktadır. Anket formunun birinci kısmı kişisel bilgi formu, diğer iki kısım ise kullanılan iki ölçekten oluşacaktır. Bunlardan birincisi çevre

politikalarına yönelik algıyı tespit etmek için toplam 24 maddeden oluşan çevre politikaları algı ölçeğinden yararlanılacaktır. Nicel araştırma kapsamına alınan katılımcılardan toplanan verilerin istatistiksel açıdan analiz edilmesinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25,0 programından yararlanılmıştır. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleriyle çevre politika algıları ve sürdürülebilir kalkınma yönelik tutumlarına göre dağılımı frekans analizi ile belirlenecektir. Çevre politika algıları ve sürdürülebilir kalkınma yönelik tutumlarına ölçekleri arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik korelasyon analizi yapılacaktır.

Araştırma sonucunda, çevre sorunlarının çözümünde yerel yönetimlerin çevre politikası uygulamaları, KKTC'deki Belediyelerin örneği çerçevesinde ele alınmış ve çevre sorunlarına yönelik yürütülen faaliyetler ve çevreyi korumaya yönelik politikalar değerlendirilmiştir. Aynı zamanda belediyelerin etkin bir çevre yönetimiyle yerel halkın çevresel duyarlılığını artırabildiği de söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Çevre Sorunları, Çevre Politikası, Yerel Yönetimler, Belediyeler

İçindekiler

ONAY.....	i
İNTİHAL BEYAN SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR ÇİZELGESİ.....	x

BÖLÜM I

Giriş

Problem Durumu	2
Araştırmanın Amacı.....	3
Araştırma Soruları ve Hipotezler.....	3
Araştırmanın Önemi	3
Sınırlılıklar.....	4
Sayıtlar.....	4
Tanımlar.....	5

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Çevre ile İlgili Temel Kavramlar.....	6
Çevre	6
Çevre Sorunları	7
Çevre Politikasına İlişkin Kavramlar	8
Çevre Politikası Kavramı	8
Çevre Politikaları.....	9
Yöntem Açısından Çevre Politikası.....	10
Çevre Politikasının Temelleri.....	11
Ekolojik Temeller.....	11

Ekonomik Temeller.....	.11
Siyasal Temeller.....	12
Çevre Politikasının Genel İlkeleri.....	13
Yerel Yönetimler ve Çevre İlişkisi.....	14
Çevre Politikaları ve Yerel Yönetimler.....	15
Belediyeler ve Çevre Görev ve Sorumlulukları.....	15
Yeşil 10 Çevre Politikaları.....	16
İlgili Araştırmalar.....	16

BÖLÜM III

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma Modeli.....	19
Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	19
Veri Toplama Süreci.....	20
Veri Toplama Aracı.....	21
Veri Analizi Süreci.....	23
Verilerin Analizi.....	23
Nicel Verilerin Analizi.....	23
Nitel Verilerin Analizi.....	24
Geçerlilik ve Güvenirlilik Hesaplaması.....	25

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar

Nicel Verilere İlişkin Bulgular ve Yorumlar	26
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	26
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	28
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	30
Nitel Verilere İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	32
BOYUT 1: KKTC Belediye Çalışanlarının Çevre Politikalarının Değerlendirilmesi Konusundaki Düşünceleri.....	32
BOYUT 2: KKTC Belediye Çalışanlarının Çevreye Yönelik Yaşanılan Sorunlar Konusundaki Düşünceleri.....	33

BOYUT 3: KKTC Belediye Çalışanlarının Mevcut Sorunların Çözülmesine Yönelik Öneriler.....	35
BOYUT 4: KKTC Belediye Çalışanlarının Kendi İş Yerlerinin Çevre Politikalarını Değerlendirme Konusundaki Düşünceleri.....	37

BÖLÜM V

Sonuç ve Tartışma

Nicel Araştırma Sonuçları	40
Birinci Alt Probleme İlişkin Sonçlar	40
İkinci Alt Probleme İlişkin Sonçlar	41
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonçlar.....	42
Nitel Araştırma Sonuçları.....	42
KKTC Belediye Çalışanlarının Çevre Politikalarının Değerlendirilmesi Konusundaki Düşünceleri.....	42
Kaynakça	46
Ek 1.....	53
Ek 2.....	55
Ek 3.....	56

Tablolar Dizini

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	19
Tablo 2. Ölçeklerin Çarpıklık Ve Basıklık Değerleri.....	24
Tablo 3. Cinsiyet ve Uyruk Değişkenlerine İlişkin T - Tesi Sonuçları.....	26
Tablo 4. Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları.....	26
Tablo 5. Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları.....	27
Tablo 6. Mesleki Deneyim Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları.....	27
Tablo 7. Çalışma Süresi Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları	28
Tablo 8. Deney ve Kontrol Gruplarının Test Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	28
Tablo 9. Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları.....	29
Tablo 10. Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları.....	29
Tablo 11. Mesleki Deneyim Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları.....	30
Tablo 12. Çalışma Süresi Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları	30
Tablo 13. Çevre Politikaları Algı Düzeyleri ile Sürdürülebilir Kalkınma Düzeyleri Arasındaki Korelasyona Değerleri.....	31
Tablo 14. KKTC Belediye Çalışanlarının Çevre Politikalarının Değerlendirilmesi Konusundaki Düşünceler.....	32
Tablo 15. KKTC Belediye Çalışanlarının Çevreye Yönelik Yaşanılan Sorunlar Konusundaki Düşünceleri.....	34
Tablo 16. KKTC Belediye Çalışanlarının Mevcut Sorunların Çözülmesine Yönelik Önerileri.....	35
Tablo 17. KKTC Belediye Çalışanlarının Kendi İş Yerlerinin Çevre Politikalarını Değerlendirme Konusundaki Düşünceleri.....	37

Kısaltmalar Çizelgesi

AB:	Avrupa Birliği
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
KKTC:	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
N:	Kişi sayısı
% :	Yüzdelik
P:	Anlamlılık
X:	Aritmetik Ortalama

BÖLÜM I

Giriş

Çevre, insanların yaşamları boyunca hayatlarını devam ettirdikleri ve uyum sağladıkları sosyal, kültürel ve fiziki ortamdır. Bu ortam insanların birçok yönden etkileşim halinde oldukları bir atmosferdir. Çevrenin özellikleri ve içinde bulunduğu şartlar tüm canlıları olduğu gibi insanları da pek çok açıdan etkisi altına almaktadır. Teknoloji ve sanayinin hızla gelişmesi, son yıllarda çevre sorunlarının da artmasına sebep olmuştur. Bu plansız endüstrileşme ve sağlıksız kentleşme, verimi artırmak için kimyevi maddelerin tarımda bilinçsizce kullanılmasıyla birlikte, yeterince çevresel önlemlerin alınmaması ve gerekli arıtma tesislerin kurulmaması, çevre kirliliğinde tehlikeli durumlar ortaya çıkarmıştır. Çevre kirliliği ile ilgili yapılan bir araştırmada dünyadaki çevresel kirliliğinin %50 arttığı görülmektedir. Hızlı nüfus artışı, çevre sorunlarının artmasındaki en önemli faktör olarak görülmektedir. Dünya nüfusunun hızla artması beraberinde sanayinin ve kentleşmenin artmasına neden olmaktadır. İnsanların, sanayinin ve kentlerin ihtiyacı olan hammadde doğadan karşılanmaktadır. Bu hammadde ihtiyacının karşılanmasında doğa hızla tahrip edilerek çevreye zarar verilmektedir. Bu aşamada doğal kaynaklar plansız ve yanlış bir şekilde tüketilmektedir. Dünya kırılabilir ve savunmasız bir gezegendir (Kaman, 2017).

Özellikle enerji alanında ihtiyacı karşılamak için yapılan çalışmalara bağlı olarak sayıları artan nükleer santraller, silah üreten fabrikalar ve radyoaktif madde artıkları kirlenme yaratan başlıca kaynaklar durumundadır. Radyoaktif atıklar; toprak, hava, su ve bitkilere zarar vermektedir. Radyasyona maruz kalan hayvansal ürünler (et, balık, süt, vb.) ve bitkiler, bu zararlı maddeyi önce insana, daha sonra da diğer canlılara taşımaktadır. İletişim alanında yaşanan gelişmeler de çevre kirliliğinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu alanda gelişen yeni teknolojiler ise yüksek oranlarda elektronik atıkları oluşturmaktadır. Atıkların geri dönüşüm amacıyla uygun toplanmaması çok büyük kirliliklere ve radyoaktiviteye neden olmaktadır. Hızlı nüfus artışı ile beraber her alanda tüketim artmakta, artan tüketim ise beraberinde kirlenmeye neden olmaktadır. Çevre sorunlarının en belirgin özelliği çıkış noktasının yerel nitelikli olmasıdır (Kaman, 2017). Bu nedenle çevre sorunlarının çözüm noktasında yerel yönetimlerin sorumluluğu da önem arz etmektedir. Yerel yönetimlerin temel varlık nedenleri insan yaşamını ve insanların yaşam kalitesini artırmaktır. Bu yüzden çevre sorunlarının çözümünde yerel nitelikte hizmetler

sunan belediyeler ön plandadır. Çevre sorunlarının giderilmesinde belediyelere önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu bağlamda hazırlanan tez çalışmasında, bir yerel yönetim birimi olarak belediyelerin uyguladıkları çevre politikalarıyla belediye çalışanlarının bu politikalara yönelik algılarını ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarının belirlenmesini amaçlamaktadır. Bu amaçtan hareketle, KKTC belediyelerinin çevre politikalarını belediye yöneticileri ve çalışanlarının görüşleri doğrultusunda araştırmayı hedeflemektedir.

Problem Durumu

İnsanlar ve çevreleri arasındaki açık çatışma içerisinde olmasının geçmişi eski çağlara kadar uzanmaktadır. İnsanın var olduğu günden bu yana doğa, insanları besleyip geliştirmiş ve sığınak olmuştur. İnsanın var olduğu günden beri, ihtiyaçlarını karşılamak için doğayı kullanmışlar ve bu da onları çevre ile etkileşime girmeye yönlendirmiştir. Bu etkileşimin sonucu, insanlar doğadan etkilenmiş aynı zamanda olumlu veya olumsuz olarak etkilenmektedirler.

Çevre sorunları için formüle edilen çevre politikası, diğer sorun alanlarına göre daha yeni bir sorun alanıdır, esasen birçok politika alanını içeren ve bu alanlarda karşılıklı iş birliğinin gerekli olduğu politika alanıdır. Çevre politikasının bu niteliği, farklı seviyelerde farklı katılımcıların iş birliği yapmasını gerektirdiğinden, çevre sorunlarını çözme süreci çok karmaşıktır. Çünkü çevre sorunları her şeyden önce sınır ötesi niteliktedir. Küçük yerlerden kaynaklanan yerel çevre sorunları, kısa vadede küresel sorun alanları haline gelebilir.

Yeşil 10, “üyelerini ve daha geniş kamuoyunu AB düzeyindeki çevresel gelişmeler hakkında bilgilendirerek kamuoyunu bilinçlendirmeyi ve seslerini duyurmaya teşvik etmeyi” amaçlıyor. Aynı zamanda, Avrupa çapında sivil toplumun güçlendirilmesine katkıda bulunacak olan yerel temelli dernekler ve yönetimlere destek sağlamaktadır. Bu bağlamda, AB'de bir şemsiye ve danışma kurulu olan Yeşil 10 politikaları, karar alma sürecini yakından takip etmekte ve Avrupa vatandaşlarının, yerel dernek, yönetim ve üyelerinin görüşlerini dikkate alarak çevre politikaları geliştirmektedir (Green, 2005).

Bu durumda çevre politikası, karşılıklı uluslararası iş birliği ve taahhüt gerektiren bir alandır. Ancak öte yandan, sadece tek taraflı uluslararası platformlarda çözülemez ve bu sorun basit o kadar da değildir. Çünkü merkezi idare, özel sektör, gönüllü kuruluşlar,

çevre hareketleri ve yerel yönetimler dahil olmak üzere devlet aktörleri sorunların ortaya çıkması ve çözümünde önemli kurumlardır. Yerel yönetimler, yerel halkın, yerel ve ortak ihtiyaçlarının karşılanmasından sorumlu kamu kurumları oldukları için, yerel ölçekte ortaya çıkabilecek çevre sorunlarının çözümünden sorumlu ana oyunculardır. Çevre sorunlarını çözme sürecinde yerel yönetimlerin sorumluluğu, örneğin çevre sorunlarının her şeyden önce yerel sorunlar olması ve çevre politikaların uygulanmasında en önemli kurumun belediyeler olması araştırmanın önemini arttırmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, bir yerel yönetim birimi olarak belediyelerin uyguladıkları çevre politikalarıyla belediye çalışanlarının bu politikalara yönelik algılarını ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarının belirlenmesini amaçlamaktadır. Bu amaçtan hareketle, KKTC belediyelerinin çevre politikalarını belediye yöneticileri ve çalışanlarının görüşleri doğrultusunda araştırmayı hedeflemektedir.

Araştırma Soruları ve Hipotezler

Nicel çalışma araştırma hipotezleri;

- Belediye yöneticilerin ve çalışanlarının çevre politikaları algı düzeyleri demografik özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?
- Belediye yöneticilerin ve çalışanlarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik algı düzeyleri demografik özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?
- Çevre politikaları algı düzeyleri ile sürdürülebilir kalkınma düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Nitel çalışma araştırma soruları;

- KKTC çevre politikalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Çevreye yönelik yaşanan sorunlar nelerdir?
- Bu sorunların çözülmesine yönelik ne önerirsiniz?
- Çalıştığınız belediyenin çevre politikalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Araştırmanın Önemi

Bu tezde, birim olarak yerel yönetimler olan belediyelerin çevre politikalarının incelenmesi sürecinde, belediye yöneticisi ve çalışanlarının görüşleri sorgulanmaktadır. Çevre

sorunlarının yerel alandan kaynaklandığı ve çevre sorunlarının ana temasının insan ve insan faaliyetleri olduğu düşünüldüğünde, insan faaliyetlerinin çevreye duyarlılığı ve uyumu arttıkça çevre sorunlarının büyük ölçüde azalacağı fikri özellikle doğrudur. Belediyelerin yol gösterici rolü ve politikaların yerel düzeyde uygulayıcıları olmaları bu yöndeki çalışmaların önemini arttırmaktadır. Dolayısıyla günümüzde çevreye yönelik yapılan çalışmalar önemli olmaktadır. Bilindiği gibi, çevreyi korumak ve gelecek nesillere sağlıklı bir çevre bırakmak için tek başına yasa ve yönetmelikler yeterli değildir ve toplum üyelerinin yüksek derecede çevre algısına sahip olması gerekir.

Bununla birlikte, çevre politikaların belirlenmesi ve uygulamasında belediyenin rolü üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Çevre politikalarının uygulanması ve bu yönde farkındalığın ve sorunların çözümlenmesinde belediye yönetici ve çalışanlarının görüşlerinin önem arz ettiğine inanılmaktadır. Bu nedenle hazırlanacak tezin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir;

- Bu araştırma sadece Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, belediyeleri yönetici ve çalışanları ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırma veri toplama araçlarında yer alan ifadelerle sınırlıdır.
- Araştırma 2020-2021 akademik yılında toplanan verilerle sınırlıdır.
- Araştırma kapsamı içinde elde edilen veriler; kullanılan anketler ve araştırma kapsamında kullanılan tekniklerle sınırlıdır.

Sayıtlar

- Araştırmada, çalışma için belirlenen belediye yöneticilerin ve çalışanlarının niteliklerinin uygun olduğu düşünülmektedir;
- Çalışmaya katılan belediye yöneticilerine ve çalışanlarına sorulan sorulara içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.
- Çalışmaya katılan belediye yöneticilerinin ve çalışanlarının farklı bireysel algıları olmalarına rağmen, tüm soruları aynı şekilde algıladıkları düşünülmektedir.

Tanımlar

Çevre: hem insan hem de canlı varlıklar üzerinde hemen ya da daha sonradan dolaylı yünden veya direk olarak bir etkisi olabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal faktörlerin bütünüdür (Keleş, 2013).

Çevre politikaları: insanların daha sağlıklı bir çevrede yaşamalarının sağlanması, çevresel sorunların çözümünde toplumsal adaletin sağlanarak yükün paylaşılması, çevresel değerlerin korunması ve geliştirilmesi (Ökmen, 2004).

Yerel yönetimler: belli bir coğrafi alanda yaşayan bir topluluğun ihtiyaçlarını karşılamak üzere sundukları hizmetler yönünden halka en yakın yönetim birimleridir (Bozkurt ve Kaman, 2018).

Green 10: Avrupa birliği tarafından kurulan koalisyonudur. Çevresel konularda AB karar alıcılarına bilimsel, teknik ve hukuki uzmanlıkları doğrultusunda çözüm önerileri ve tavsiyeler sunmakta AB çevre politikalarına erişim ve hatta etki sahibi olur.

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümünde sırasıyla konu ile ilgili kavramlar ve konuyla ilgili yapılan araştırmalar yer almıştır.

Çevre ile İlgili Temel Kavramlar

Çevre

Kavramsal olarak açıklanması kolay gibi görülse de aslında çevre; çevreyle ilgili konulara, kavramlara, sorunlara ilişkin farklı yaklaşımlar olduğundan dolayı sınırlarının belirlenmesi ve tanımlanması oldukça zor bir kavramdır. Bu yüzden çevre kavramı üzerinde birçok farklı tanımlama yapılmıştır. 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren çevre sorunlarının insan hayatını tehdit eder seviyelere ulaşmasıyla birlikte çevre kavramı daha yaygın kullanılmaya başlamıştır. Bu kavramın başlangıçta tanımlanması kolay gibi görülse de çevre konusunda pek çok farklı yaklaşımın olması ve sınırlarının belirsizliği nedeniyle üzerinde fikir birliği sağlanmış bir tanımlamadan söz edilemez. Çevre sorunlarının gün geçtikçe artması farklı alanlarda farklı çevre tanımlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Bozkurt ve Kaman, 2018).

Çevre aynı zamanda insanın yaşamını sürdürdüğü ortamda bulunan canlı ve cansız varlıkların aralarındaki ilişki ve her bir varlığın diğer varlıklarla olan ilişkilerinin yaşandığı ortamdır. Bu tanıma göre çevre yaşam çevresi olarak ifade edilir. İnsan çevrenin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle insansız bir çevre ya da yalnızca insanın çıkarlarının ve mutluluğunun düşünüldüğü bir çevre yaklaşımı kabul edilemez (Ertan, 2004). Bir yönüyle bu iki unsurun her biri diğerine karşı hem etken hem de edilgen konumdadır (Parlak, 2004).

Çevre, bir canlının içinde var olduğu ortam veya koşullarda ve doğadaki ilk canlının yaşamaya başlaması ile var olmuştur. Çevre tanımının üç temel ögesi vardır (Keleş, Hamamcı ve Çoban, 2013):

- İnsanın diğer insanlarla etkileşimi ve iletişimi,
- İnsanın kendisi dışındaki canlılarla (bitki ve hayvan) ilişkileri ve etkileşimi,
 - İnsanın dışında kalan, yani varlığını sürdürdüğü ortamdaki cansız varlıklarla ilişkileri ve etkileşimleri.

Bu bağlamda çevre insanı doğal ya da yapay ortam olmak üzere iki yönden ele almaktadır. Ancak çevrebilim, canlıların doğal ortam içinde var olan canlı-cansız bütün organizmalar ile arasındaki ilişkileri incelemektedir (Keleş ve Hamamcı, 2012).

Çevre Sorunları

Çevre sorunlarının özünde insan ve doğa ilişkisi yer almaktadır. Eski çağlardan günümüze kadar olan zaman aralığında insan-çevre arasındaki ilişkiye bakıldığında, çevrenin insana göre ön planda olduğu gözlemlenirken; günümüzde ise bu durumun tam tersi olduğu görülmektedir (Kılıç, 2008).

20. yüzyılın başlarından itibaren çevre sorunları insanlığın önemli sorunları arasında yer almaya başlamıştır. Özellikle sanayi toplumunun, insanı doğasından kopararak yabancılaştırması ve insanın doğaya karşı duyarlılığını kaybettirmesi çevre sorunlarının büyük boyutlara ulaşmasını beraberinde getirmiştir (Görmez, 2015). Başlıca çevre sorunlarını su kirliliği, hava kirliliği ve toprak kirliliği olmak üzere üç ana başlıkta toplayabiliriz.

Hava Kirliliği: Doğal ya da beşeri faaliyetler sonucu atmosfere biriken her türlü kirleticinin etkisiyle havanın değişmesi ve atmosferi olumsuz yönde etkilemesidir (Çokadar vd., 2007). Hava kirliliğinin temel nedenleri, düzensiz sanayileşme, ucuz yakıt kullanımı ve plansız kentleşmedir.

Su Kirliliği: Su kaynağının fiziksel, biyolojik ve radyoaktif yapısının olumsuz yönde değişikliğe uğraması ve insan sağlığını tehlikeye atacak madde ve atıkların suya bırakılmasıdır. Bunlar; bakteriler, virüsler, kimyasal ve endüstriyel atıklar ve tarımsal gübrelerdir (Bozkurt, 2018).

Toprak Kirliliği: İnsanlar tarafından toprağa çeşitli maddelerin bırakılması sonucu toprağın işlevini kaybetmesidir. Topraklar; katı atıklar, radyoaktif atıklar, zirai ilaçlar ve çöpler vasıtasıyla kirlenmektedir (Özey, 2009). Çevre sorunlarının önemli bir nedeni de hiç şüphesiz, 20. Yüzyılın başlangıcından itibaren sanayi ve teknolojinin hızla gelişmesi olmuştur. Bu plansız sanayileşme ve kentleşme, bölgesel savaşlar, verimi arttırmak amacıyla yeterli çevresel tedbirler alınmadan tarımda kimyasal maddelerin bilinçsiz bir şekilde kullanılması ve gerekli arıtma tesisleri yapılmadan sanayi tesislerinin kurulması, çevre kirliliğininde çok tehlikeli durumların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Özey,

2009). Çevre sorunlarının nedenlerini birbirinden ayırmak zor olsa da genel olarak bu nedenleri; nüfus, kentleşme, sanayileşme ve turizm olarak sıralayabiliriz.

Nüfusa Bağlı Nedenler: Nüfus artışının düzensiz olması, çevre sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Belli bir kapasiteyle hizmet götürülebilen ve doğal kaynakları sınırlı olan bir yerde nüfus artışının hızlı olması kapasiteyi zorlayacağından, bölüşme ve tüketim artacak (Bozyiğit ve Karaaslan, 1998); dolayısıyla aşırı nüfus artışı beraberinde çevre sorunlarını getirecektir. Az gelişmiş ülkelerde nüfusun artmasıyla birlikte düzensiz kentleşme ortaya çıkmaktadır. Az gelişmiş ülke kentlerinde büyüme oranı çok hızlı seyrettiği için büyüme aşamasındaki ülkelerde de nüfus oranında büyük artışlar gözlenmektedir. Dolayısıyla kaynakların yetersizliğinin dışında, çevre sorunlarının da ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Örneğin yoğun nüfuslu bölgelerin tüketim faaliyetleri sonucu ortaya çıkan atıklar, çevre sorunlarına neden olmaktadır.

Kentleşme: Endüstrileşme ve iktisadi gelişmeye bağlı olarak, kentlerin sayısının artması sonucu ortaya çıkan, toplumun yapısındaki örgütlenme, iş bölümü ve ihtisas yaratan, insanların davranış ilişkilerinde kentlere özgü farklılıklara neden olan bir nüfus birikim süreci (Keleş, 2010) olarak tanımlanmaktadır. Hızlı nüfus artışı ve sanayileşmeyle beraber büyük şehirlerde nüfus yoğunlaşması, yoğunlaşmanın kirlenmeyi arttırması ve şehirleşme-sanayileşmede hatalı yer seçimleri çevre sorunlarının bugünkü boyutlara ulaşmasına ortam hazırlamıştır.

Sanayileşme: Günümüz anlamında çevre sorunlarının ortaya çıkışı sanayileşme ile olmuştur. Çünkü insan, ilk defa sanayi devrimi ile birlikte doğaya hâkim olmaya başlamıştır (Görmez, 2015). Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkmasıyla 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sanayi kuruluşlarının sayısı artmaya başlamış ve bunun sonucunda da çevre sorunları gündeme gelmeye başlamıştır. 1950'li yıllardan itibaren havada bulunan gazların sera etkisi yaparak iklim dengesini bozması, su, hava ve toprak kirliliği, erozyon ve katı atıklar gibi etmenler doğanın aşırı tahribine yol açmaktadır (Orhan, 2013).

Çevre Politikasına İlişkin Kavramlar

Çevre Politikası Kavramı

Politika, toplumun bütünlüğünü sağlamak amacıyla gereken tedbirlerin alınması ve ilkelerin belirlenmesi olarak tanımlanabilir. Son yıllarda bütün insanlığı yakından

İlgilendiren çevre ve çevre sorunları, politika kavramı ile yakından ilişkilidir (Ökmen, 2004). Çevre ile politika arasındaki sözü edilen bu yakın ilişki, dar anlamdaki politikanın (politics) ötesinde, belli bir problemin çözümü için ileriye yönelik olarak alınması gereken tedbirlerin ve kabul görülen ilkelerin bütününe içine alan geniş anlamdaki politika (policy) kavramını içerdiği gibi toplumsal sistemin alt sistemleri olan ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve idari sistemin çevre ile olan etkileşimini de kapsamaktadır. Çevre politikasının gündeminin belirlenmesi, yürütme ve yasalaşma aşamalarında önemli roller üstlenmektedir (Keleş vd., 2012).

Çevre politikası; bireyler, sivil toplum kuruluşları, devletler ve uluslararası örgütlerin çevre sorunları ile ilgili olarak koruma ve sorunu çözmeye yönelik çabalarının bütünü ya da doğal ve yapay çevrenin korunması ve geliştirilmesi amacıyla hükümetlerce alınan geleceğe yönelik önlemler olarak tanımlanmaktadır. Bu açıdan çevre politikası, bir ülkenin çevre konusundaki tercih ve hedeflerini, geleceğe yönelik koruma, geliştirme ve düzenleme amacına yönelik bütün plan ve programlarını kapsar (Bal, 2007., Ann ve Leroy, 2008).

Çevre Politikaları

Kökene tarihi çağlara kadar dayanan ancak sanayi devrimi ile büyük bir hız kazanan ve son zamanlarda insanlık için büyük bir tehlike haline gelen çevre sorunlarının ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve idari birçok parametreyle yakın ilişkisi olduğu söylenebilir. Bununla birlikte çevre sorunlarının sınır tanımaz özelliği, bir başka ifadeyle sadece kaynaklandığı yeri değil başka yerleri de etkileyebilme özelliğinden dolayı sorunun giderilmesi için küresel nitelikte çözümlere gereksinim duyulmaktadır. Bugün geldiğimiz noktada dünyanın hiçbir yerinde çevre sorunlarından uzak durmak veya çözüm üretmekten kaçınmak mümkün değildir. Bu nedenle, gerek sözü edilen parametrelerle olan ilişkisi gerekse küresel nitelikte çözümlere ihtiyaç duyulması nedeniyle çevre, politika kavramıyla birlikte düşünölmeye başlamıştır (Bozkurt vd., 2018).

Politika deyince bir problemin çözümü için çeşitli stratejiler uygulayarak atılacak adımların ve alınacak önlemlerin belirlenmesi akla gelmektedir. Dolayısıyla politika potansiyel bir sorunun çözümü için geliştirilir ve geleceğe yönelik alınacak tedbirleri ve benimsenen ilkeleri içerir. Bu bakımından, bir ülkenin çevre ile ilgili tercihleri ve hedefleri, gelecek ile ilgili koruma, geliştirme ve düzenleme amacına yönelik her türlü plan ve programları çevre politikası içinde yer alır (Özkaya ve diğ., 2007).

Çevre ile politika arasındaki ilişki dar anlamdaki politika kavramını içerdiği gibi, daha geniş anlamda belirli bir problemi çözmek amacıyla geleceğe dair alınan tedbirler ve benimsenen ilkeleri, toplumsal sistemdeki alt sistemlerden olan siyasal, sosyal, idari, ekonomik ve kültürel sistemler ile çevre arasındaki etkileşimi de içine alır. Buna göre çevre politikaları bireyler, sivil toplum kuruluşları (STK), devletler ve uluslararası örgütlerin çevre sorunlarını çözmeye amaçlı çabalarını; hükümetlerin çevreyi koruma ve geliştirme amacıyla aldıkları gelecek odaklı önlemleri de içermektedir. Bununla birlikte politika-çevre ilişkisini yalnızca çevre politikalarıyla sınırlamak doğru bir düşünce olmaz. Dahası politika ve çevre ilişkisi, konunun gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ve kapitalist, sosyalist gibi farklı sistemlerce ele alınmış şeklini ve bununla birlikte, mekanist düşünme tarzından ekolojik bakışa ve ekonomi politikten ekoloji politiğe ve ekolojizme giden yolda belirginleşen yaklaşımları ve hareketleri de içermektedir (Ökmen, 2004).

Çevre politikası, devletin çevre faaliyetleri ve oluşan yapıda kullanılan uygulamalar ile ilgilidir. Geniş anlamda çevre politikası ise “toplumun çevreyle olan ilişkilerini düzenlemek için belirlenen amaçlar, hedefler, ilkeler ve tercihler ile, çevrenin korunması ve gelişmesine dönük olarak alınan önlemlerin bütünüdür” (Keleş, Hamamcı ve Çoban, 2013).

Yöntem Açısından Çevre Politikası

Yöntem açısından çevre politikaları, önleyici ve onarımcı çevre politikaları olmak üzere iki grupta incelenmektedir (Bal, 2007).

Onarımcı Çevre Politikaları: Çevrede zararlı sonuçlar meydana geldikten ve ortaya çıkan bu zararların geri dönüşü olmayan sonuçlar oluşturduktan sonra, oluşan bu zararlarının ortadan kaldırılmasını amaçlayan politikalara onarımcı politikalar denilmektedir. Çevrenin önceki haline getirilmesinde faydanılan başlıca araçlar; ceza yaptırımların uygulanması, tazminat alınması ve kirliliğin yürütme örgütlerince doğrudan denetlenmesidir. Tazminat alınmasının sebebi, ortaya çıkan zararların sonucunda zarar veren kişi tarafından alınarak zararın karşılanmak istenmesidir (Keleş vd., 2012).

Önleyici Çevre Politikaları: Çevrede olası zarar meydana gelmeden, gelecekte doğabilecek olası gelişmeler göz önüne alınarak üretim ve tüketim faaliyetlerinin yapılmasını amaçlayan politikalardır (Akdur, 2005). Nitekim temel amacı, meydana gelebilecek olası durumlara karşı çevre etki değerlendirilmesi ve sonucunda da rapor

hazırlanarak bu doğrultuda hareket edilmesidir. Bu politikanın uygulama amacı teknolojik yeniliklerle beraber yapısal yenilikler yapmaktır. Bu doğrultuda çevrenin korunması ve geliştirilmesi amacıyla yararlı politikalar geliştirerek üretim süreçlerindeki etkisiyle değişiklikler yapmaktır (Ertürk, 2012).

Çevre Politikasının Temelleri

Çevre politikaları, toplumsal yapının birçok yönünü ele alarak ekolojik, ekonomik ve siyasal temeller başta olmak üzere çevre ile etkileşim sağlamaktadır.

Ekolojik Temeller

Çevre ve ekoloji birbiriyle yakın anlamlar ifade etse de; ekoloji, kavramsal olarak bütünlüğü ifade eder. Genel anlamda, canlı ya da cansız etmenlere dayanan (Keleş ve Hamamcı, 2002), çevre ve çevreyle ilgili sorunların bütününe ifade etmeye yarayan geniş bir olgudur (Çalgüner, 2003). Başka bir ifadeyle ekoloji, doğa ve insanlığın doğal dünyayla ilişkisi hakkında çevreye göre daha geniş bir tanımı kapsamaktadır (Görmez, 2015).

1970’li yıllar ekolojinin insanı yeni yeni kavramaya başladığı dönemdir (Keleş ve Hamamcı, 2002). Dahası 1970’lerden günümüze kadar, çevre sorunlarının tüm dünyada önem kazanması beraberinde insan ve insan yaşamı arasındaki etkileşimi de getirmiştir. Canlı ve cansız varlıkların oluşturduğu sistemlerden, ekoloji özellikle canlı popülasyonlara ait sistemler ile cansızları da içine alan ekosistemleri inceler (Ertürk, 2012).

Ekonomik Temeller

Çevre ve ekonomi kavramları arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur. Ekonomiyi idare şekli çevreyi değiştirmekle birlikte, ona ekonominin amaca ulaşmasında çevresel değerlerin önemli etkisi olmaktadır. Kaynaklarını tüketenler çevreye atıklarını bırakarak hem doğayı hem küresel yaşamı hem de çevreyi olumsuz yönde etkilemektedir. Belli bir çevrede yer alan toplumların kültürel değerlerinin değişmesiyle birlikte ihtiyaçları da farklılık göstermektedir. Ancak, kıt kaynakların yetersizliği gereksinimleri karşılayamamaktadır. Bütün ekonomik etkinliklerin temel amacı, toplumun refahını artırmak üzere, gereksinimlerle kıt kaynaklar arasındaki adaletsizliği gidermektir. Üretim ve tüketim faaliyetlerinin artması ve teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte tüm dünyada çevresel değerler tahrip edilmeye ve kaliteleri de hızla bozulmaya başlamıştır (Yıldırım, 2004).

Ekonomi, çevreyle birlikte insanın temel ihtiyaçlarını karşılaması doğrultusunda kaynakları temin etmek amacıyla karşı karşıya gelmektedir. Ekonominin temel amacı, insan ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşam standardını artırmak için topluma kaliteli bir çevre sunmaktır. Bu amacı ortaya koyarken giriştikleri üretim ve tüketim faaliyetleri esnasında çevre değerlerine önem gösterilmeyen davranış ve düşünceleri neticesinde çevre kirliliği ortaya çıkmaktadır. Çevre ve ekonomi bir döngü içerisinde birbirini tamamlamaktadır. Bu döngüde, ekonominin çevre üzerindeki etkisi, kıt kaynakların azalması iken çevrenin kirlenmesinin de ekonomi üzerinde birçok etkileri bulunmaktadır (Yıldırım, 2004).

Ekonominin çevre üzerindeki kirliliği kaldırmak için belirli harcamalar yapması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle çevre ve iktisadi ilişkinin yapısında, üretim ve tüketim faaliyetlerinde kullanılan kaynaklara karşılık bir bedel ödenmediği için gereksizce kullanılmasının önüne geçmek ve bu kullanılan kaynaklara fiyat uygulaması getirerek karşılığında bir ücret talep edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Gün geçtikçe daha önemli hale gelen çevre ile ekonomi arasındaki bu bağ, özetle iki hususta ortaya çıkmaktadır. İlki, çevre değerlerinin korunması ve iyileştirilmesi için yapılması gereken giderlerin etkisi; diğeri ise çevreye verilen zararların ortadan kaldırılması için ekonominin katlanmak zorunda olduğu giderlerdir (Keleş ve Hamamcı, 2002).

Siyasal Temeller

Çevre hareketi, çevre hakkı ve gönüllü çevre kuruluşları çevre politikalarının siyasal temellerini oluşturmaktadır. Çevre hareketi, 20. yüzyılın ikinci yarısından bu yana hızlı kentleşme, teknolojik gelişmeler ve bunların beraberinde getirdiği sorunlar çevreye olan ilgiyi artırmış ve neticesinde çevre hareketi doğmuştur. Çevreye olan duyarlılığının artması yasama ve yürütme erklerinin de konuyu ele almasına neden olmuştur. Sorunlar karşısındaki yetersizliklerin ve eksiklerin giderilmesi amacıyla da çevre ile ilgili hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Çevre hareketinin içindeki en temel konulardan biri ise “Çevre Hakkı”dır (Çepel, 1992).

Temel olarak gelecek kuşaklarının çıkarlarının düşünülmesini savunulmaktadır. Başka bir deyişle çevre hakkı, çevrenin korunması ve gereken çevresel değerlere sahip çıkarak gelecek nesillere yaşanabilecek bir ortam sağlamaktır. Genel olarak çevre hakkının dünya ekosistemini kapsamı açısından geniş yer tutması, çevre sorunlarına da evrensel nitelik kazandırmıştır. Gönüllü çevre kuruluşları ise; kâr amacı gütmeyen, gönüllü olarak karar ve uygulamalara katılımcılık esasına dayanarak kurulan, ortak bir amaç etrafında toplanan küçük ölçekli örgütlerdir. Bu kuruluşların amacı, kendi toplumları için bir şeyler yapabileme isteğidir. Bireylerin gönüllü çevre kuruluşlarında yer alması bazı çoğulcu demokratik toplumlarda kamu özgürlüğü olarak gözükmektedir anayasamızda ise bireylerin temel hakları arasında yer almaktadır (Çepel, 1992).

Çevre Politikasının Genel İlkeleri

Çevre politikası, çevreyi tehdit eden unsurlara karşı alınan tedbirler ve ilkelerden oluşmaktadır (Budak, 2000). 1972 Stockholm Birleşmiş Milletler Konferansı ve 1992 Rio Birleşmiş Milletler Çevre ve Gelişme Konferansı gibi çevre politikalarının, uluslararası ekonomik ilişkiler ve uluslararası diplomasi düzeyinde ele almaya başladığı toplantılar, ulusal ve çevre politikalarının normatif cephesinde oluşturularak ve ülkelerin çevresel düzenlemelerine esas olacak ortak ilkelerinin belirlenmesinde önemli katkılar sağlamıştır (Dağdemir, 2003). Çevre politikalarının nesnel ve bilimsel olmasını sağlamak için çevre politikalarının dayanması gereken ilkeler şunlardır (Keleş ve Hamamcı, 2002):

- Çevre politikalarının nüfus dağılışı ve çevrenin üzerinde ne gibi etkiler yapacağı tahmin edilmelidir.
- Çevre üzerindeki olumsuz etkilerden bazıları tamamen giderilebilecek nitelikte olsa da bazılarından kaçınmak olanağı bulunamayabilir. Bunları birbirinden ayırt edilerek her birini gerçekleştirmenin uzun ve kısa dönemdeki maliyetleri tahmin edilmelidir.
- Her yatırım projesinin uzun ve kısa dönemdeki verimliliği birbirinden ayrılmalı ve uzun dönemdeki birikimli etkilerin gelecek nesilleri nasıl etkileyeceği hesaplanmalıdır. Öngörülen yatırım projesi ve etkinlik telafisi olmayan sonuçlar ortaya çıkmadan önce hesaplanmalıdır.

- Yatırım projelerinin, toplumun değişik kesimlerinin menfaatlerini nasıl etkileyeceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Çevre politikası için stratejiler ve araçlar geliştirmesine genel bir çerçeve içinde olanak tanıyan ve geleceğe yönelik çevre politikalarının detaylandırılması amacıyla yapılan görüşmelerin zeminini oluşturan ‘kirleten öder ilkesi, ihtiyat ilkesi ve önleme ilkesi’ üzerinde durmak gerekmektedir (Dağdemir, 2003).

Yerel Yönetimler ve Çevre İlişkisi

Devlet ulusal sınırlar içerisindeki halkın ulusal menfaatini savunur, ortak ihtiyaçlarını karşılar, oluşabilecek iç ve dış tehlikeler karşısında halkını korur ve toplumu temsil eder. Öte yandan her ülkede devletten başka küçük büyük bazı idari birimler de bulunmaktadır (Koçak, 2008). Yerel yönetimler tarihi süreçte bir takım hizmetleri yürütmek ve belli ihtiyaçları karşılamak üzere devlet ile birlikte ortaya çıkmış ve bu idarelerin devletin bir parçası şeklinde bir takım hizmetleri yerine getirmeleri gelenek olmuştur (Ulusoy ve Akdemir, 2013). Halka daha kaliteli hizmet sunma arzusu, halkın yönetime katılması, mekânsal uzaklık ve yerel koşulların farklı olması gibi ihtiyaç ve sorunlar yerel yönetimlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Eryılmaz, 2015).

Günümüzde özgürlükçü demokrasinin temeli olan yerel yönetimler çok eski zamanlardan beri demokrasinin temel kurumlarından biri olarak kabul edilmişlerdir ve halkın yönetimdeki etkinliğini artırması nedeniyle katılımcı demokrasinin vazgeçilmezidirler (Koçak, 2008). Halkın idarenin yaptıklarını denetleyebilmesi ve yönetime katılabilmesi açısından en etkili ve kolay yer yerel yönetimlerdir. Aynı zamanda halk kendini temsil edenlerin aldıkları kararları daha kolay kabul etmeye eğilimlidirler. Demokrasi sadece ülkeyi kim yönetecek sorusuna cevap aramak değildir. Demokratik sistemlerde asıl önemli olan; halkın yöneticilerini sürekli denetlemeye ve etkilemeye çalışması, kendisi ile alakalı işlerin yürütülmesi için oluşturulan organlarda görev almak suretiyle yönetime katılmasıdır (Eryılmaz, 2015). Demokrasinin küçük yönetim birimlerinde daha kolay uygulanabileceği, doğrudan temsil ve yönetime katılmanın gerçekleşme ihtimalinin küçük yönetim birimlerinde daha yüksek olduğu düşünüldeğinde yerel yönetimler demokratik uygulamaya en yatkın kuruluşlardır (Ulusoy ve Akdemir, 2013).

Yerel yönetim demokrasinin gelişmesine sağladığı katkıyla birlikte hizmetleri bireylere ulaştıran kuruluşlardır. Halkın ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanması bu

yönetim birimleri ile mümkün olur. Bunlardan sağlık, eğitim, ulaşım, altyapı, çevre ve temizlik gibi birçok ihtiyaç ve hizmet ortak bir yaşam alanına sahip tüm insanların temel gereksinimleridir (Bozkurt ve Kaman, 2018).

Çevre Politikaları ve Yerel Yönetimler

Çevre sorunlarının önlenmesi, çözülmesi ve çevresel kalitenin artırılması bağlamında, yerel yönetimler en merkezi konuma sahiptirler. Bu doğrultuda yerel yönetimlerin hizmet ettikleri bölgenin çevresel sorunlarının yetkin şekilde yönetimi için, öncelikle demokratik, özerk ve şeffaf bir yapıya sahip olmaları, ardından bölgenin toplumsal ve çevresel özelliklerini iyi tanımaları gerekmektedir (Zengin, 2009). Özerklik merkezi yönetimin yereldeki bağımsız çevre politikalarına çeşitli nedenlerle karışmamasını, demokratik ve şeffaf olmak ise bölge halkının katılımının ve bilgi edinme özgürlüğünün ön şartıdır. Dolayısıyla, bir bölgede endüstriyel tesisleşmenin şartları, uyması gereken kurallar vb. yerel yönetimler tarafından denetlenebilmeli, bu bilgiler bölge sakinleri ile paylaşılabilmesi ve bölge sakinleri süreç üzerinde söz sahibi olabilmelidirler.

Özellikle 1991 Rio Konferansı'ndan sonra dünya üzerinde "yerelleşme" noktasında bir yönetsel irade söz konusudur. Bu konferans sonucunda Yerel Gündem 21 Eylem Planları'nın uygulanmasına karar verilmesi; bir bölgede etkin çevre yönetiminin ancak bölgede yaşayan halkın etkin katılımı ile mümkün olabileceği vurgulanmaktadır. Çünkü, halk kendi yeşil alan ve orman ihtiyacını, sanayi, konut, ticaret alanlarının dağılım sorunlarını, tarihi-kültürel dokunun sorunlarını, altyapı yeterliliğini merkezi hükümetten çok daha iyi bilmektedir. Bu anlamda, yerel yönetimlerin karar ve işlemlerinde çıkar çevrelerinden bağımsız ve özgür hareket etmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda, yerel yönetimlerin ve halkın optimum katılımı ile çevre koruma ve geliştirme süreçlerine imkân tanıyan bir yerel yönetim yapısı inşa edilmelidir (Zengin, 2009).

Belediyeler ve Çevre Görev ve Sorumlulukları

Yerel yönetimler bir beldede yaşayan yerel halkın ortak ihtiyaçları ile huzur ve sağlığını sağlamayı amaçlayan yerel kuruluşlar oldukları için çevre üzerindeki olumsuz etkenleri ortadan kaldırıp bozulan çevre koşullarını düzeltme ve geliştirme konularında sorumlu ve yetkili olmaları gerekmektedir. Bu nedenle ülkemizde çevre yönetimi çoğunlukla belediyeler başta olmak üzere yerel yönetimlerin mevcut mevzuat

kapsamındaki görev ve sorumluluklarından oluşmaktadır (Bozkurt ve Kaman, 2018). Kuruluş amacı çevre koruma ve geliştirme olmamasına rağmen, hem yerel halkın yaşamının hemen her alanının içinde olmaları, hem de yasaların verdiği, çevreyle ilgili doğrudan veya dolaylı görevler nedeniyle belediyeler çevreyle ve çevre sorunlarıyla en çok iç içe olan örgütlerdir.

Belediyeler gerek yöneticileri gerekse de çalışanları ile yerel yaşama en yakın olan örgütlerdir. Bu nedenle yerel düzeyde yaşanan sorunları merkezi yönetimden çok daha yakından tanıma imanına sahiptirler. Belediyelerin bünyesinde o bölgede yaşayan insanların çalıştığı görülmektedir. Dolayısıyla, "bölgesel-yerel" bilinç oldukça yüksek seyretmektedir. Bu durum, kuşkusuz çevresel sorunlarla da ilişkilendirilebilmektedir. Belediyeler çevresel gerçekler itibarı ile de diğer yerel yönetim kurumlarına nazaran çok daha önemli bir işleve sahiptirler. Onların üstlendiği rol sayesinde olası bir çevresel tehlike, henüz bir bölgeye yayılmadan sonlandırılabilir. Aynı zamanda onların sürdürdüğü "korumacı" politikalarla böyle bir çevre krizi yaşanmadan önce genel tedbir alınabilmektedir.

Yeşil 10 Çevre Politikaları

Yeşil 10, AB düzeyinde aktif olan on önde gelen çevre STK'sından oluşan gayri resmi bir koalisyonudur. Koalisyon, 1999 yılında BirdLife Avrupa ve Orta Asya, İklim Eylem Ağı (CAN) Avrupa, Avrupa Çevre Bürosu (EEBUluslararası, Greenpeace Avrupa Birimi, T&E (Ulaşım ve Çevre) ve WWF Avrupa Politika Ofisi), Dünya Dostları, Doğa Dostları'nın katılımıyla 8'li Grup (veya Yeşil 8) olarak kuruldu. Son 20 yılda koalisyon, Bankwatch Ağı ve Sağlık ve Çevre Birliği'nin (HEAL) koalisyona katılımıyla ilk olarak Yeşil 9'a ve son olarak Yeşil 10'a dönüştü (Green 10, 2005).

Koalisyonun temel amacı, ortak yanıtları koordine etmek ve çevresel konularda AB karar alıcılarına tavsiyelerde bulunmaktır. Karar vericilere verdikleri bilimsel, teknik ve hukuki uzmanlıklarının karşılığında koalisyon, AB çevre politikalarına erişim ve hatta etki sahibi olmaktadır. Green 10'un birleşik üyeliği 20 milyondan fazla kişidir. Green 10, çevre politikalarını etkilemek için Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve Bakanlar Konseyi olan AB politika belirleme kurumlarıyla aktif bir şekilde etkileşime girmektedir. Koalisyonun üç ana odak noktası vardır. Birincisi, üye devletlerde AB çevre yasalarının tam olarak uygulanmasını teşvik eder. İkinci olarak, çevre konularında yeni öneriler için lobi yapar ve söz konusu politikaların çevre açısından olabildiğince etkili olmasını

sağlamak için ilgili AB kurumlarıyla birlikte çalışır. Üçüncüsü, uluslararası çevre politikasında AB çevre liderliğini teşvik eder (Green 10, 2005).

İlgili Araştırmalar

Bıyıklı, (2009)'da yaptığı bir çalışmada, Türkiye de çevre politikalarını Avrupa Topluluğu gibi 1970'li yıllardan itibaren oluşturmaya başlamış, AB, çevre politikalarını çevre eylem programları yaparak geliştirmiştir. Yapılan çevre eylem programları ile çevre için öncelikler belirlenerek sorunlu alanların iyileştirilmesi hedeflenmiştir. AB, çevreye verdiği önemden dolayı örnek teşkil etmektedir. AB'nin çevre için yaptığı çalışmalar Birliğe üye olma yolunda ilerleyen Türkiye için son derece önemlidir. Bu açıdan Türkiye, tam üyelik için AB'deki tüm düzenlemelere uyum sağlamalı ve yeni gelişmeleri takip etmelidir. Bu tez, çevre politikaları yönünden, Türkiye'nin AB'ye tam üyelik sürecindeki performansını ortaya koymak istemiştir.

Kızılboğa ve Batal (2012)' de çalışmasında, canlı yaşamının vazgeçilmez bir ögesi olan çevre, yenilenebilir kaynaklara sahip olduğu gibi yenilenemeyen kaynakları da bünyesinde barındırmaktadır. Çevrenin bilinçsiz ve çıkarıcı kullanımı çevre alanında problemlerle karşılaşılmasına sebep olmaktadır. Özellikle 20. yüzyılda yaşanan teknolojik gelişmeler ve bu gelişmelere bağlı olarak gelişen hızlı sanayileşme süreci çevre üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Çevre sorunlarının insan yaşamını olumsuz etkilemesi ile birlikte yeni çevre politikaları geliştirilmeye başlamıştır. Çevre sorunlarının ortaya çıktığı kaynakta çözülmesi gerektiği anlayışı yerel yönetimlerin bu alandaki sorumluluğunu ve önemini artırmaktadır. Çalışmada çevre ve çevre sorunları ile ilgili temel açıklamalar yapıldıktan sonra yerel yönetimlerin bu alandaki görev ve sorumluluklarına yer verilmektedir.

Toprak, (2015)'de dünyada çok hızlı bir değişim ve tükenişin yaşanmakta olduğunu gözlenmekte ve bu durumun her geçen yıl bilim insanları tarafından arttığını yaptığı bir çalışmada vurgulanmaktadır. Değişim her alanda ve maalesef çoğunlukla kontrol dışında gerçekleşmektedir. Globalleşen dünyada değişim rüzgârları sınırların kalkmasıyla birlikte şirketleri de bir hayli etkilemektedir. Şirketler, değişimin getirdiği tehditler kadar fırsatların da olduğunu görmek zorundadır. Şimdiye kadar kısa vadeli kar odaklı düşünen şirketlerin değişen dünyaya uyum sağlayabilmesi için daha uzun vadeli düşünceleri gerekmektedir. Günümüzde şirketler pazar paylarını artırarak büyürken aynı zamanda çevre ile olan ilişkilerini de yeniden gözden geçirmek ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerini yönetmek durumundadırlar.

Doğanay, (2017)'de yaptığı bir çalışmada, çevre sorunlarının doğru bir şekilde belirlenmesi ve çözümlenebilmesi uygulanacak olan politikaların niteliğiyle yakından ilgilenecek, yapılacak olan politikaların yerelden başlayarak küresel bir boyuta ulaşması kapsamında, yerel yönetimlerin önemi Aksaray Belediyesi örneği üzerinde irdelenmiştir. Bu çalışmanın genel amaçları arasında, Türkiye'nin çevre politikası hakkında bilgi vermek, çevre politikalarının uygulanmasında yerel yönetimlerin önemini belirtmek ve Aksaray Belediyesi'nin Aksaray ilindeki çevre sorunlarının çözümüne yönelik çevre politikaları konusunda yaptığı çalışmaları incelemek yer almaktadır. Bu bağlamda çalışmada ilk olarak temel çevre kavramları anlatılarak, çevre sorunlarına yer verilmiştir.

Çalışmanın en son kısmında görüş ve önerilerde bulunulmuş olup bu konuda gelecekte yapılacak çalışmalara temel oluşturması amaçlanmıştır. Sonuç olarak Aksaray ili coğrafi konumu, doğal, kültürel ve tarihsel değerleri ile büyük bir öneme sahiptir. Ancak Aksaray ilinin sahip olduğu bu özellikler sürdürülebilirlik yaklaşımı doğrultusunda gelecek kuşakların haklarına saygı gösterici bir kapsamda kullanılmalıdır.

Benzeyen (2020), çalışmada, Çevre sorunları, özellikle de iklim değişikliği, 21. yüzyılda tüm insanlığın yüzleşmek zorunda olduğu en endişe verici sorun olarak karşımıza çıkıyor. Böylesi bir süreçte uluslararası müzakerelerin yanı sıra bölgesel ve yerel çabalar, çevresel hedeflerin uygulanması noktasında önemli bir rol oynuyor. Bu noktada, Avrupa Birliği, çevre politikaları konusundaki uzun geçmişi ve üstlendiği öncül rolü ile süreçte önemli bir aktör olarak karşımıza çıkıyor. Özellikle AB'nin çok katmanlı yönetim anlayışı hem bireylerin hem de STK'ların politika yapım süreçlerine katılımlarına imkan yaratıyor. Tüm bunlardan dolayı çevre STK'ları için Avrupa odak noktası haline geliyor. Bu çalışma, AB'ye odaklanmış on öncül çevre örgütünün oluşturduğu Yeşil 10 isimli koalisyon ile AB'nin çevre politikaları arasındaki ilişkiyi karşılaştırarak analiz etmeyi amaçlıyor.

Gürkan, (2021)'de Dünyada üretim faaliyetlerinin artması, çevreye duyarsızca yaklaşılması sonucunda doğanın dengesi bozulmaya başladığını ve bu bozulmanın gelecek nesillere kadar uzanan ağır sonuçları olacağını çalışmada belirtmiştir. Küresel ısınma, biyoçeşitliliğin azalması, çevre kirliliği gibi problemler, insan kaynaklı çevre sorunları

olarak günümüz toplumlarını iktisadi ve toplumsal pek çok sorunla karşılaşmasına neden olmaktadır. Zorunda bırakılmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma bütünsel olarak küresel sorunların çözümü ile ilgili insanı ve onun refahını gaye edinen bir yaklaşımdır. Küresel sorunlara ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları ile yaklaşan ve çözüm getirmeyi amaçlayan bir olgudur. Bu çalışmada, sürdürülebilir kalkınmanın çevresel boyutu ele alınmakta, Türkiye'nin çevre politikalarını ve küresel çevresel sorunlar çerçevesinde sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının çevresel boyutu, çevre koruma- sürdürülebilir kalkınma perspektifinden incelenmektedir.

BÖLÜM III

Araştırma Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, very toplama aracı ve very analizi hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırma kapsamında ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle katılımcıların çevre politikaları algı düzeyleri ile sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarının demografik değişkenlere göre karşılaştırılması yapılmıştır. Daha sonra bu iki değişken arasındaki ilişkiye bakılmıştır.

Tarama modeli hem nicel, hem de nitel karakter taşımakla birlikte araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Karma araştırma nicel ve nitel yaklaşımları beraber kullanmaktadır. Her iki yaklaşımın birlikte kullanılması araştırma problemlerini daha iyi anlamamıza olanak sunar. Elde edilen sonuçlar genellikle verilerin yorumlanması ve tartışma bölümlerinde birleştirilmektedir (Creswel, 2006., Büyüköztürk ve diğ., 2010., Baki ve Gökçek, 2012).

Bu çalışmadaki nitel veriler KKTC'deki belediye çalışanlarına uygulanan görüşme yöntemi ve bu görüşmede kullanılan yarı yapılandırılmış sorular araştırmanın nitel kısmını oluşturmaktadır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden, görüşme ve dokümantasyon teknikleri kullanılmıştır (Tanrıöven, 2011).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini KKTC'deki yaşayan ve Belediyelerde görev yapan 150 yönetici ve çalışanlar oluşturmaktadır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1:

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Özellikler	f	%
Cinsiyet		
Kadın	49	32.7
Erkek	101	67.3
Toplam	150	100
Yaş		
18-25	58	38.7
26-35	42	28.0
36-45	34	22.7
46 ve üzeri	16	10.7
Toplam	150	100
Eğitim Durumu		
Lise	118	78.7
Lisans	22	14.7
Y.Lisans	8	5.3
Doktora	2	1.3
Toplam	150	100
Uyruk		
K.K.T.C.	56	46.3
Türkiye	94	62.7
Toplam	150	100
Çalışma Süresi		
1-5	78	52.0
6-10	51	34.0
11-15	15	10.0
16 ve üzeri	6	4.0

Toplam	150	100
Mesleki Deneyim		
1-3	39	26.0
4-5	61	40.7
6 ve üzeri	50	33.3
Toplam	150	100

Veri Toplama Süreci

Nitel veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. Görüşme formları hazırlanırken alan yazından faydalanarak taslak formlar oluşturulacaktır. Bu taslak görüşme formlarına ilişkin üç alan uzmanının görüşleri alınarak görüşleri doğrultusunda gerekli görülürse düzenlemeler yapılarak, sorularının anlaşılabilirliği için Türk dili uzmanından görüş alınacaktır. Son olarak görüşme formlarında yer alan soruların amaca hizmet edip etmediğini ve anlaşılabilir olup olmadığını belirlemek üzere pilot uygulama yapılacaktır. Bu görüşmeler sonrası tekrar uzman görüşleri alınarak görüşme formlarına son hali verilerek veri toplama süreci başlatılacaktır. Araştırma nitel verilerinin toplanmasına yönelik belediye yöneticilerinden randevu alınarak görüşme talep edilecektir. Görüşmenin 10-15 dakika süreceği ve kimliklerinin gizli tutulacağı, araştırma verilerinin sadece akademik amaçlı kullanılacağı katılımcılara iletilecektir.

Nicel veri toplama sürecine yönelik kullanılacak ölçek için izinler alınacaktır. Araştırmanın nicel verilerinin toplanmasına yönelik öncelikli olarak belediye yöneticilerine anket çalışması yapılabilmesi için yetkili birimlerden gerekli izinler alındıktan sonra, gönüllü katılımcı olacak belediye yöneticilerine anket hakkında bilgi verilerek doldurmaları sağlanacaktır.

Veri Toplama Aracı

Doküman analizine yönelik araştırma anahtar kelimeleriyle alan yazın incelenecek Yeşil 10 çevre politikaları ve KKTC çevre politikalarına araştırılacaktır. Nitel verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman kontrolünden geçerek pilot çalışması yapılmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. Nicel araştırmaya yönelik kullanılacak olan anket formu üç kısımdan oluşmaktadır. Anket formunun birinci kısmı kişisel bilgi formu, diğer iki kısım ise kullanılan iki ölçekten oluşacaktır. Bunlardan birincisi çevre politikalarına yönelik algıyı tespit etmek için toplam

24 maddeden oluşan çevre politikaları algı ölçeğinden yararlanılacaktır. Bu ölçek Albayrak vd. (2015), Alcı (2007), Çetin (2012) ve Güllü (2007) tarafından yapılan çalışmalardan yararlanarak hazırlanmıştır. Araştırmadaki ikinci ölçek ise Kaya (2013) tarafından geliştirilen sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum ölçeğidir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan; “1.Kişisel Bilgi Formu; 2. Çevre politikaları algı ölçeği; 3. Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum ölçeği ve 4. Görüşme soruları”nın özellikleri aşağıda açıklanmıştır:

Kişisel Bilgi Formu: katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini içeren yaşı, cinsiyeti, uyuğu, eğitim seviyesi, mesleki durumu ve belediyede çalışma süresini belirlemeye yönelik altı soru içermektedir.

Çevre Politikaları Algı Ölçeği: 24 maddeden oluşan bu ölçek, çevresel sorunlar, çevre politikaları algı düzeyleri ile sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlar ve çevre politikaları ile ilgili bilgilerden oluşmaktadır. Bu konularla ilgili yapılan akademik çalışmalar, çevre konularına ilişkin düşük ilgi, bilgi, tutumun ve çevreye karşı düşük ya da yanlış risk algısına bağlı olduğunu, ayrıca çevreye karşı duyarlı davranış oluşturmada çevresel risk algısının etkili olduğu göstermiştir.

Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Tutum Ölçeği: sürdürülebilir kalkınma için eğitime yönelik atfettikleri ve onların konu ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir şekilde oluşturan eğilimlerini ortaya koymak amacıyla geliştirilen ölçektir (Kağıtçıbaşı, 1998., Baisutti ve Frate, 2017). Ölçek 21 maddeden oluşmakta olup, Belediyelerde SKE uygulamaları, SKE'nin bireysel ve toplumsal yararları ve SKE'nin hedefleri ve uygulanabilirliği olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. 1. Sosyal boyut, 2. Çevre Boyutu ve 3. Ekonomik Boyut.

Görüşme: bir yerel yönetim birimi olarak belediyelerin uyguladıkları çevre politikalarıyla belediye yöneticilerinin ve çalışanlarının bu politikalara yönelik algılarını ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarını belirlemek amacı ile görüşme tekniğinden faydalanılmış ve “Standartlaştırılmış Açık Uçlu Görüşme” stratejisi kullanılmıştır. Bu görüşme stratejisinde, sorular dikkatli bir şekilde yazılmış ve belli bir sıra düzenine konulmuştur. Tüm katılımcılara aynı sorular aynı sıra düzeninde sorularak görüşmeci yanlılığını ve öznelliğini azaltmak amaçlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006., Büyüköztürk vd., 2010).

Araştırmada belediye çalışanlarının bireysel olarak uyguladıkları çevre politikalarıyla ve bu politikalara yönelik algılarını ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla neler yapabilecekleri konusundaki görüşlerini tespit etmek için verilen görüşme soruları kullanılmıştır. Görüşme formunun iç geçerliliğini sağlamak için görüşme formu beş uzmana verilmiş ve incelenmesi sağlanarak bazı soruların içeriği benzerlerinden dolayı görüşme soruları listesinden çıkarılmış veya birleştirilmiş, bazı soruların ise anlaşılabilirliği geliştirilerek forma son şekli verilmiştir. Böylece soruların açık ve anlaşılır olup olmadığının, verilen yanıtların sorulan soruların yanıtlarını yansıtıp yansıtmadığının belirlenmesi sağlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006., Büyüköztürk vd., 2010).

Veri Analizi Süreci

Yeşil 10 çevre politikaları ve KKTC çevre politikalarına yönelik yapılacak doküman analizi çalışması kapsamında elde edilen literatür incelenerek bu doğrultuda literatür oluşturulacaktır. Elde edilen görüşmeler sonucunda elde edilecek veriler içerik analizi kapsamında incelenecektir. İçerik analizi yoluyla elde edilen kodu anlayın ve sınıflandırın ve aynı konuya benzer kodu yazılacaktır. Konular genel anlamlara göre kategorize edilip son olarak, her bir soruya göre kategoriler verilerek ve kategoriler niceliksel olarak frekans (yani frekans) ile verilecektir.

Nicel araştırma kapsamına alınan katılımcılardan toplanan verilerin istatistiksel açıdan analiz edilmesinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25,0 programından yararlanılmıştır. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleriyle çevre politika algıları ve sürdürülebilir kalkınma yönelik tutumlarına göre dağılımı frekans analizi ile belirlenecektir. Çevre politika algıları ve sürdürülebilir kalkınma yönelik tutumlarına ölçekleri arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik korelasyon analizi yapılacaktır.

Verilerin Analizi

Nicel Verilerin Analizi

Katılımcıların iki ölçek ile ilgili puanlarının analizine geçilmeden önce normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir. Bu doğrultuda QQ plot ve çarpıklık-basıklık değerleri ile incelenmiş ve normal dağılım incelenmiştir. Seçer (2015) normal dağılım varsayımı; çarpıklık ve basıklık değerlerine bakarak değerlendirmenin daha doğru bir yaklaşım olduğunu değerlendirmektedir. Tabachnick ve Fidell (2013) çarpıklık ve basıklık

değerleri +1.50 ile -1.50 arasında olduğunda normal dağılımın sağlandığını kabul etmektedir. Yapılan analizler sonucunda değişkenlerin belirtilen aralıklarda olduğu, uç değerlerin olmadığı ve normal dağılım hipotezini sağladığı tespit edilmiş ve parametrik testlerin uygulanabilirliğine ulaşılmıştır. Bu doğrultuda parametrik testlerden olan t testi, tek yönlü ANOVA ve korelasyon yapılmasına karar verilmiştir. Ölçek verilerinin normallik analizlerine ilişkin bilgiler Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2:

Ölçeklerin Çarpıklık Ve Basıklık Değerleri

Ölçek	Çarpıklık	Basıklık
Çevre Politikaları Ölçeği	,969	,225
Sürdürülebilir Kalkınma Yönelik Tutum Ölçeği	,657	,131

Nitel Verilerin Analizi

Nitel verilerin çözümlenmesi için içerik analizine başvurulmuştur. İçerik analizinde temel amaç, birbirine benzeyen kavramlar ve temalar çerçevesinde verileri düzenlemek ve yorumlamaktır (Arıkan vd., 2012). Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde organize edilmesi ve bu veriyi açıklayan temaların saptanması gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmadaki nitel verilerin çözümlenmesinde, kodlamaya dayalı içerik analizi yapılmıştır. Araştırma görüşme soruların cevaplarından elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde veriler dört aşamada analiz edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

1. Adım: Verilerin Kodlanması: Görüşmelerin dökümleri yapıldıktan sonra katılımcılardan elde edilen veriler incelenerek anlamlı bölümlere ayrılmış ve kendi içinde anlamlı bütünler oluşturan bu bölümler isimlendirilip kodlanmıştır. Tüm veriler bu şekilde kodlandıktan sonra bir kod listesi oluşturulmuş ve bu verilerin incelenmesinde ve düzenlenmesinde anahtar liste görevini görmüştür. Daha sonra kodlama anahtarları ve görüşme dökümleri araştırmacılar tarafından ayrı okunarak “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” olan konular tartışılarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

2. Adım: Temaların Bulunması: Bu aşamada ise verilerin kodlanması aşamasında belirlenen kodlar belirli kategoriler altında toplanarak temalar oluşturulmuştur.

3. Adım: Verilerin Kodlara ve Temalara Göre Organize Edilmesi ve Tanımlanması: Bu aşamada ise katılımcıların görüşleri okuyucunun anlayabileceği bir dilde açıklanmış ve görüşler ilk elden okuyucuya sunulmuştur. Görüşme notlarının hangi katılımcıya ait olduğunu belirlemek amacıyla dipnot kullanılmış ve görüşme notları tırnak işareti içinde verilmiştir. Daha sonra parantez içinde görüşmenin hangi katılımcıya ait olduğu belirtilmiştir.

Örnek-1: "....." (G:K(28)) G: Görüşme K: Katılımcı 28: Katılımcı Sayısı

4. Adım: Bulguların Yorumlanması: Ayrıntılı bir biçimde tanımlanan ve sunulan bulguların araştırmacı tarafından yorumlanması ve bazı sonuçların açıklanması bu son aşamada yapılmıştır. Toplanan veriler nitel araştırmanın gerektirdiği aşamalardan geçirilerek yorumlanmış ve bir takım sonuçlar çıkarılmıştır.

Geçerlilik ve Güvenirlilik Hesaplaması

Araştırma için kullanılacak ölçekler daha önce geliştirilmiş, geçerliliği ve güvenirliliği test edilmiş ölçeklerin kullanımı tercih edilmiştir (Bu kısma ölçeğin aldığı kaynaktan geçerlilik ve güvenirlilik verilerini girelim). Bu araştırma kapsamında Çevre Politikaları Ölçeğinin tamamı için Cronbach's Alpha değeri 0.81 ve Sürdürülebilir Kalkınma Yönelik Tutum Ölçeğinin tamamı ise Cronbach's Alpha değeri 0.78 olarak bulunmuştur. Bu ölçeğin üç alt faktörün için ise sırası ile Cronbach's Alpha değerleri 0.77, 1.78 ve 0.79 bulunmuştur. Bu sonuçlar elde edilen sonuçların güvenilir olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırma bulguları, bulgulara ait tablolar ve yorumlar bulunmaktadır. Giriş bölümünde verilen alt problemlere göre bulguların açıklanma sırası izlenmiştir. Alt problemlere ait bulgular yorumlanırken önce tablolar verilmiş daha sonra yorum ve açıklama yolu izlenmiştir.

Nicel Verilere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında birinci alt problem “*Belediye çalışanlarının çevre politikaları algı düzeyleri demografik özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?*” şeklinde oluşturulmuştur. Bu probleme ait yapısal istatistiksel veriler Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3:

Cinsiyet ve Uyruk Değişkenlerine İlişkin T - Tesi Sonuçları

Ölçekler	Grup	f	\bar{X}	SS	t	p
Cinsiyet	Kadın	49	4.04	,4327	-1.451	,149
	Erkek	101	4.16	,4796		
Uyruk	KKTC	56	4.02	,4887	-1.285	,193
	TC	94	4.14	,4664		

Katılımcıların çevre politikaları algı düzeyleri puanlarının cinsiyet ve uyruk değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği t testi analizleri sonucunda belirlenmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların algı düzeyi puanları arasında cinsiyet (p=.149) ve uyruk (p=.193) değişkenleri açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Tablo 4:

Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,030	3	,010	.045	,132*
Within Groups	32.416	146	,222		
Total	32.446	149			

Katılımcıların çevre politikaları algı düzeyleri puanlarının yaş değişkenine ilişkin anova sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunmadığı görülmektedir ($p = .132$). Bu sonuç bütün yaş gruplarına ait algı düzeyi puanları birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Tablo 5:

Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Post-hoc Dif.
Between Groups	.576	3	,192	.880	,025*	1-3 2-3
Within Groups	31.870	146	,218			3-4
Total	32.446	149				

*Doktora (1)

**Yüksek Lisans (2)

***Lisans (3)

****Lise (4)

Katılımcıların çevre politikaları algı düzeyleri puanlarının eğitim düzeyi değişkenine ilişkin ANOVA sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunduğu görülmektedir ($p = .025$). Farkın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post-hoc sonucuna göre yüksek lisans mezunlarının algı düzey puanlarının diğer katılımcılara oranla istatistiksel olarak yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6:

Mesleki Deneyim Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Post-hoc Dif.
Between Groups	.379	2	.189	.868	,021*	1-3 2-3
Within Groups	32.067	147	,218			
Total	32.446	149				

*1-3 Yıl (1)

**4-5 Yıl (2)

***5 Yıl ve üzeri (3)

Katılımcıların çevre politikaları algı düzeyleri puanlarının mesleki deneyim değişkenine ilişkin ANOVA sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunduğu görülmektedir ($p=.021$). Farkın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post-hoc sonucuna göre 5 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip katılımcıların algı düzey puanlarının diğer katılımcılara oranla istatistiksel olarak yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7:

Çalışma Süresi Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Post-hoc Dif.
Between Groups	2.138	3	.713	3.433	,019*	1-4 2-4
Within Groups	30.308	146	.208			3-4
Total	32.446	149				

*1-5 (1)

**6-10 (2)

***11-15 (3)

****16 ve üzeri (4)

Katılımcıların çevre politikaları algı düzeyleri puanlarının belediye'deki çalışma süresi değişkenine ilişkin ANOVA sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunduğu görülmektedir ($p=.019$). Farkın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post-hoc sonucuna göre 16 yıl ve üzeri çalışma süresine sahip katılımcıların algı düzey puanlarının diğer katılımcılara oranla istatistiksel olarak düşük olduğu belirlenmiştir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında ikinci alt problemi “Belediye çalışanlarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik algı düzeyleri demografik özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu probleme ait yapısal istatistiksel veriler Tablo 9’de verilmiştir.

Tablo 8:

Deney ve Kontrol Gruplarının Test Ortalamalarının Karşılaştırılması

Ölçekler	Grup	f	\bar{X}	SS	t	p
Cinsiyet	Kadın	49	4.28	,4803	-.354	,720
	Erkek	101	4.31	,4601		

Uyruk	KKTC	56	4.14	,4134	-2.639	,010*
	TC	94	4.35	,4256		

Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum puanlarının cinsiyet ve uyruk değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği t testi analizleri sonucunda belirlenmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların algı düzeyi puanları arasında cinsiyet ($p=.720$) değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Uyruk değişkenine göre ise anlamlı bir fark olduğu ($p<0,05$) ve Türkiye vatandaşlarının ($\bar{X}=4,35$) tutum puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 9:

Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0.48	3	.016	.072	,141*
Within Groups	32.235	146	,221		
Total	32.283	149			

Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum puanlarının yaş değişkenine ilişkin anova sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunmadığı görülmektedir ($p=.141$). Bu sonuç bütün yaş gruplarına ait tutum puanlarının birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Tablo 10:

Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Post-hoc Dif.
Between Groups	1.671	3	,557	2.656	,005*	1-2 2-3
Within Groups	30.612	146	,210			2-4
Total	32.283	149				

Doktora (1)
Yüksek Lisans (2)
Lisans (3)
Lise (4)

Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum puanlarının eğitim düzeyi değişkenine ilişkin ANOVA sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunduğu görülmektedir ($p=.005$). Farkın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post-hoc sonucuna göre yüksek lisans mezunlarının tutum puanlarının diğer katılımcılara oranla istatistiksel olarak yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11:

Mesleki Deneyim Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Post-hoc Dif.
Between Groups	.327	2	.163	.752	,020*	1-3 2-3
Within Groups	31.956	147	,217			
Total	32.283	149				

*1-3 Yıl (1)

**4-5 Yıl (2)

***5 Yıl ve üzeri (3)

Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum puanlarının mesleki deneyim değişkenine ilişkin ANOVA sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunduğu görülmektedir ($p=.020$). Farkın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post-hoc sonucuna göre beş yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip katılımcıların tutum puanlarının diğer katılımcılara oranla istatistiksel olarak yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12:

Çalışma Süresi Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	.888	3	.296	1.376	,253*
Within Groups	31.395	146	.215		
Total	32.283	149			

Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum puanlarının belediyeledi çalışma süresi değişkenine ilişkin ANOVA sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunmadığı görülmektedir ($p=.253$). Bu sonuç bütün çalışma sürelerine ait tutum puanlarının birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında üçüncü alt problemi “Çevre politikaları algı düzeyleri ile sürdürülebilir kalkınma düzeyleri arasında ilişki var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu probleme ait yapısal istatistiksel veriler Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 13:

Çevre Politikaları Algı Düzeyleri ile Sürdürülebilir Kalkınma Düzeyleri Arasındaki Korelasyona Değerleri

		*ÇPAD	**SKD
	Pearson Correlation	1	,561**
*ÇPAD	Sig. (2-tailed)		,000
	N	150	150
	Pearson Correlation	,561**	1
**SKD	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	150	150

****.** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*Çevre Politikaları Algı Düzeyi

**Sürdürülebilir Kalkınma Düzeyi

Tablo 13’e bakıldığında katılımcıların çevre politikaları algı düzeyleri puanları ile sürdürülebilir kalkınma düzeyleri tutum puanları arasında orta düzeyde anlamlı pozitif bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Bu sonuç iki değişkenin aynı yönde değiştiğini göstermektedir.

Nitel Verilere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Boyut 1: KKTC Belediye Çalışanlarının Çevre Politikalarının Değerlendirilmesi Konusundaki Düşünceleri

Bu boyut bağlamında 150 katılımcının amaçlarının neler olduğu sorularak düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Birinci boyuttaki soruyla ilgili olarak Belediye Çalışmalarının düşünceleri aşağıda Tablo 14’de belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiştir.

Tablo 14:

KKTC Belediye Çalışanlarının Çevre Politikalarının Değerlendirilmesi Konusundaki Düşünceler

Temalar	n	%
Çevre Politikalarının Yetersizliği	80	53
Çevre Politikalarının Yeterliliği	50	33
Finans ve Yaptırım Eksikliği	20	14
Toplam	150	100

Tablo 14'den görüldüğü gibi, katılımcıların %53'ü “çevre politikalarının yetersizliğini”, %33'ü “çevre politikalarının yeterliliği”, %14'ü ise “finans ve yaptırım eksikliği” diyerek düşüncelerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın birinci boyuttaki soruyla ilgili olarak Belediye çalışanlarında biri, “KKTC’de Çevre politikaları yetersizdir ve halkın isteklerine yeterli derecede hizmet verilmiyor. Eğer Çevresel politikaları ile ekonomi politikaları arasında uyumun sağlarsa ve doğal kaynaklarla çevre koşulları birlikte değerlendirilmesine önem verilirse çevresel kaynaklardan fedakârlık ederek, yüksek büyüme hedeflemek; kısa vadede olumlu gibi görünse de, uzun vadede sürdürülebilir kalkınma için olumsuzluk teşkil edecektir G:H (5)” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Başka bir belediye çalışanı, “KKTC’de Çevre politikaları yetersizdir. İhtiyaç duyulan Küresel çevre otoritesinin, uluslararası kurumsal bir yapı içerisinde ortak katılımı belirlenen kuralları uygulayacağı mali yönünün de olabildiğince etkin bir yapıya sahip olduğu bir düzen oluşturulduğunda; şeffaf çevre programları ve standartları oluşturulup güçsüz olana destek vererek, tüm dünya ülkelerinin bu programlar çerçevesinde hareket etmesinin sağlanması ve denetiminin hiçbir ülke ayrımı gözetilmeksizin tek yetkili kuruluş olarak bu otorite tarafından yapılması gerekmektedir. Ancak, o zaman, çevrenin korunması, çok yönlü ve geniş boyutlu düşünülerek, alınacak önlemlerle sorunların yerinde çözümlenmesi şeklinde sağlanabilir (G:Ö(137))” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Katılımcılardan biri, “KKTC’de Çevre politikaları yeterli ve istikrarlıdır. Sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmek, küresel ısınmayı önlemek gibi somut çevresel iyileştirmelerin sağlanması için çevre politikalarına başvurulmaktadır. Ülkemizde Çevre

politikalarının daha da başarılı olması için, gereken koşullar ne ise o şartlara dayanarak gerçekleştirilmelidir (G:S(29))” diyerek düşüncesini belirtmiştir.

Çalışanlardan başka birisi, “Ülkemizde, çevre yönetimine ilişkin sorunlar, doğal varlıklar üzerinde baskılar, çevre hakkının kullanımına ilişkin sorunlar ve çevre sorunlarını algılama sorunları gibi sorunların bulunduğu bir ülkenin kalkınma refleksinden kaynaklandığını söyleyebilirim (G:C(35))” deyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

Sorulan soruyla ilgili aşka bir katılımcı ise, “Ülkemizde çevre politikalarının yönetimiyle ilgili çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Çevre sorunlarının en önemli kısmı bu politikaların hayata geçirilmesinde en büyük iki sorun olan, “finans ve yaptırım mekanizmasının eksikliğidir (G:P(150))” diyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

Araştırmada, Belediye çalışanlarının, görüşme sorularına verdikleri cevaplar incelendiği zaman, KKTC’de Çevre Politikalarının yetersiz olduğu görülmektedir. Bu görüşmeler doğrultusunda da, Çevre Politikalarını önleyici ve onarıcı politikalar olarak sınıflandırarak, ülkemizde çevre konusunda alınan önlemlerin bu politikaları gerçekleştirecek nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır.

Boyut 2: KKTC Belediye Çalışanlarının Çevreye Yönelik Yaşanılan Sorunlar Konusundaki Düşünceleri

Bu boyut bağlamında 150 katılımcının amaçlarının neler olduğu sorularak düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. İkinci boyuttaki soruyla ilgili olarak Belediye Çalışmalarının düşünceleri aşağıda Tablo 15’da belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiştir.

Tablo 15:

KKTC Belediye Çalışanlarının Çevreye Yönelik Yaşanılan Sorunlar Konusundaki Düşünceleri

Temalar	n	%
Toplumsal duyarlılığın yetersizliği	55	37
Eğitimsizlik	47	31
Yaşam alanlarının yok olması	30	20
İnsan temelli bir sorun	17	12
Toplam	150	100

Tablo 15’den görüldüğü gibi, katılımcıların %37’i “toplumsal duyarlılığın yetersizliği”, %31’i “eğitimsizlik”, %20’i “yaşam alanlarının yok olması”, %12’i ise “insan temelli bir sorun” diyerek düşüncelerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın ikinci boyuttaki soruyla ilgili olarak Belediye çalışanlarında biri, “Çevre sorunlarının ülkemizde insan yaşamı için çok büyük bir tehdit oluşturduğunu düşünüyorum. Gerek yetkililerin gerekse insanların bu konuya gerekli özeni göstermemeleri tehlikenin daha ileri boyutlara gitmesine neden olmaktadır. Sadece insanların değil doğada yaşayan tüm canlıların yaşam alanlarına zarar vermekte ve ekolojik dengenin bozulmasına neden olmaktadır (G:G(52))” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Katılımcılardan biri aynı soruya, “Ülkemizde mevcut olan çevre sorunları gelecekte insanlığın kaderini değiştirecek en temel sorun olacağı benziyor. Çevre sorunlarından en az tehlikeli denebilecek bir sorun diye bakılmamalı, hepsine çok büyük sorun gibi bakılmalı ve çözüm bulma yolları aranmalı (G:T(61))” diyerek düşüncesini belirtmiştir.

Başka bir belediye çalışanı, “Çevre sorunları genelde eğitimsiz olan bireyler tarafından meydana gelmektedir. Çevre kirliliğine neden olan bireyler, yapmış oldukları davranışın çevre kirliliğine neden olduğunu bildiği halde umursamadıklarından dolayı veya mecburiyetten dolayı bu hareketi yaptıklarını düşünüyorum (G:A(47))” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Çalışanlardan başka birisi, “Ülkemizdeki çevreye yönelik yaşanan sorunlar toplumsal duyarlılığın yetersizliğinden meydana gelmektedir (G:Ş(79))” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Sorulan soruyla ilgili başka bir katılımcı ise, “Ülkemizde çevreye yönelik sorunların yaranmasına sebep olan esas ana faktör insanlarımızda. İnsanlarımızın çevre üzerindeki oluşturduğu olumsuz etkilerini mikro ve makro ölçekte de, tabii olarak insanların eğitimi, hayat tarzı, kültürü ve nüfusu gibi özellikleri belirlemektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe, toplumların çevreyi kirlilemesi daha da artmaktadır. Türk toplumunda çevreyi, cahil insanlar okumuş insanlardan daha az kirliletmektedirler (G:Ö(131))” diyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan Belediye çalışanlarının büyük bir çoğunluğu çevre sorunlarının kaynağı olarak insanların çevreye karşı duyarsız oluşundan kaynaklandığını düşünmektedirler. Bu görüşü sırasıyla, toplumsal duyarlılığın yetersizliği, insan temelli bir sorun, yaşam alanlarının yok olması, eğitimsizlik, teknolojik gelişmeye bağlı olarak oluşan kirlenme ve insanlığın karşılaştığı en büyük sorun biçimindeki görüşler izlemektedir.

Boyut 3: KKTC Belediye Çalışanlarının Mevcut Sorunların Çözülmesine Yönelik Önerileri

Bu boyut bağlamında 150 katılımcının amaçlarının neler olduğu sorularak düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü boyuttaki soruyla ilgili olarak Belediye Çalışmalarının düşünceleri aşağıda Tablo 16’da belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiştir.

Tablo 16:

KKTC Belediye Çalışanlarının Mevcut Sorunların Çözülmesine Yönelik Önerileri

Temalar	n	%
Çevreye yönelik etkinlikler zorunlu olmalı	69	46
Çevreye karşı duyarlılık artırılmalı	45	30
Uygulamalı etkinlikler yapılmalı	36	24
Toplam	150	100

Tablo 16’den görüldüğü gibi, katılımcıların %46’ı “çevreye yönelik etkinlikler zorunlu olmalı”, %30’u “çevreye karşı duyarlılık artırılmalı”, %24’ü “uygulamalı etkinlikler yapılmalı” ise “insan temelli bir sorun” diyerek düşüncelerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın üçüncü boyuttaki soruyla ilgili olarak Belediye çalışanlarında biri, “Çevre sorunlarını aza indirmemiz için çözüm yolları aramaktayız. Zaman zaman belediye çalışanı olarak bireylere çevre konusunda çeşitli eğitim programları uyguluyoruz. Onların yetişkinliklerinde çevreye saygılı ve çevreyi seven bireyler olmaları için okullarla işbirliği içinde çalışıyoruz. Aynı zamanda bireylerin çevre konusunda bilinçlendirilmesi için etkinliklerin yapılması için okullarla sözleşmeler yapıyoruz (G:N(146))” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Başka bir belediye çalışanı, “Belediye çalışanı olarak bizlerin vatandaşların çevreye dair daha duyarlı olmasını sağlamak gibi bir amacımız var. Elimizde bunu gerçekleştirebilecek imkânlarımız da var. Özellikle altı ayda bir düzenli olarak yapacağımız çevresel konularda bilgilendirmeye yönelik panellerle bu duyguyu güçlendirebileceğimize inanıyorum (G:Y(80))” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Katılımcılardan biri, “Çevre sorunlarının çözülmesinde en etkili araç insanların çevreye zararı davranışlarda bulunmasının önüne geçmektir, bunun için de bu tür davranışların cezalandırılması gerekiyor. Yere çöp atanların tespit edilmesi durumunda para cezası uygulanabilir veya su kaynaklarını kirleten ya da bilinçsizce kullanan çiftçilere bir süreliğine ticaretten men cezası verilebilir (G:D(28))” diyerek düşüncesini belirtmiştir.

Çalışanlardan başka birisi, “Belediye tarafından yapılan etkinliklerimize katılımı artırmak amacıyla elimize geçen her fırsatı değerlendiriyoruz. Çevre Gününde her yıl mutlaka bir şeyler düzenliyoruz. Bunlara ilave olarak her yaz başında Çevremize Sahip Çıkalım etkinliği adı altında eğitici programlar düzenliyoruz. Bu tür faaliyetlerimi anonslarla, afişlerle ve internetten duyuruyoruz (G:B(93))” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Sorulan soruyla ilgili aşka bir katılımcı ise, “Sadece ağaç, çiçek dikmekle çevre bilinci gelişmez. İnsanlarımızı bu konuda teşvik etmek gerekiyor. Teşvik etmenin en iyi yolu da onları ekonomik anlamda ödüllendirmektir. Çevre dostu davranışlarla birçok sorunu çözebiliriz. Restoranlarla anlaşma yapılarak atık yağların ya da katı atıkların ayrıştırılması desteklenebilir. Örneğin çevreye duyarlı işletmelere belli konularda indirim sağlanabilir. Böylece her işletme çevreye bu teşviklerden yararlanmak için çevreye dost davranışlarda bulunurlar (G:J(111))” diyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan belediye çalışanlarının, çevre sorunların çözülmesine yönelik önerilerin ne olduğu sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığı zaman, gelecek nesillerin iyi bir çevre eğitimi ile yetiştirilmesini sağlanmasını, çevreye yönelik etkinliklerin zorunlu olmasını, çevreye karşı duyarlılığın artırılmasını ve çevre sorunlarının çözülmesine yönelik uygulamalı etkinliklerin yapılmasını dile getirmişlerdir.

Boyut 4: KKTC Belediye Çalışanlarının Kendi İş Yerlerinin Çevre Politikalarını Değerlendirme Konusundaki Düşünceleri

Bu boyut bağlamında 150 katılımcının amaçlarının neler olduğu sorularak düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Dördüncü boyuttaki soruyla ilgili olarak Belediye Çalışmalarının düşünceleri aşağıda Tablo 17’de belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiştir.

Tablo 17:

KKTC Belediye Çalışanlarının Kendi İşyerlerinin Çevre Politikalarını Değerlendirme Konusundaki Düşünceleri

Temalar	n	%
Toplumun katılımını sağlamak	80	53
Sorunların azaltılması	55	37
Desteğin sağlanması	15	10
Toplam	150	100

Tablo 17’den görüldüğü gibi, katılımcıların %53’ü “toplumun katılımını sağlamak”, %37’i “sorunların azaltılması”, %10’u “desteğin sağlanması” ise “insan temelli bir sorun” diyerek düşüncelerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın dördüncü boyuttaki soruyla ilgili olarak Belediye çalışanlarında biri, “Kendi iş yerim olan belediyenin çevresel değerlerin korunmasındaki görev ve yetkisi, temelde yönetsel kolluk hizmeti niteliğinde olmakla beraber; mahalli müşterek ihtiyaçları karşılamakla beraber çevreye yönelik hizmetleri de hukuk dizgesi sayesinde sağlamaktadır (G:P(117))” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Başka bir belediye çalışanı, Kendi işyerim olan belediyenin, sivil toplum kuruluşları, iş dünyası, diğer yerel ve merkezi hükümet kurumları, üniversiteler, sendikalar gibi toplumun farklı kesimlerin bir araya gelerek çok yönlü paydaş gruplar oluşturarak toplumun farklı kesimleri arasında iletişim ve ortaklık kurmaya ve ortak çözümler sunmaya yardımcı olacaktır. Bu tür ortaklık halkın desteğiyle çevresel eylemlerin sonuçlanmasını sağlayacaktır (G:T(123))” diyerek düşüncelerini belirtmiştir.

Katılımcılardan biri, “Belediye çalışanı kendi işyerinin, çevre politikalarının önemli olduğunu belirterek, toplumu çevre konusunda eğitmeyi ve ciddi sorunlara yönelik en iyi

sonuçlara ulaşma yolunda toplumun katılımını teşvik etmeyi hedefler ve eylemlerin uygulanmasında toplumun katılımını sağlar (G:R(19))” diyerek düşüncesini belirtmiştir.

Çalışanlardan başka birisi, *“Kendi iş yerim olan belediyenin, çevre sorunlarıyla uğraşan ilgilenen derneklere daha fazla destek vererek mevcut çevre sorunlarının azalmasına yardımcı oluyoruz. Çevre eylem planı oluşturarak; çevresel amaç, hedef ve göstergeleri oluşturur, mevcut çevresel uygulamaları gözden geçirir, hedeflere ulaşmaya yardımcı olacak eylemleri belirler; eylemleri seçmek için değerlendirme ölçütlerini geliştirir, yorumlarını almak ve uygulanmasını sağlamak için taslağı halka sunulabilir (G:N(69))”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Sorulan soruyla ilgili aşka bir katılımcı ise, *“Belirli çevresel durumların ve kirletici unsurların kalitesiz çevresel koşullara yol açtığı inancı birçok toplumda mevcuttur. Belediye çalışanı olarak bizlerin de katılımıyla, yanlış inanışlar bilimsel gerçeklerle yer değiştirir; toplumu gerçekten tehdit eden çevresel sorunlar kamuoyu tarafından da bilinir hale getiriyoruz (G:Ö(73))”* diyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

Araştırmada belediye çalışanlarının verdikleri cevaplar incelendiği zaman, çevre politikalarının yerel halkın çevre bilincini değiştirebildiği gözlemlenmiştir. Konuyla ilgili taranan kaynaklara ve yapılan alan araştırmasının sonuçlarına göre, belediyenin etkin bir çevre yönetimiyle yerel halkın çevresel duyarlılığını artırabildiği söylenebilir.

BÖLÜM V

Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde araştırma sorusuna ilişkin bulguların tartışılması ve yorumlanması yapılacaktır. Elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlara göre yorumların literatürle desteklenerek okuyucunun konuyu daha iyi kavramasına yardımcı olması sağlanmıştır.

Doğanın sahip olduğu ve insan kullanımına açık doğal kaynaklar hızla tükenmektedir. Dünyamız her gün yeni bir canlı türü neslinin tükenmesi sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır. Tüm bunlara ek olarak, var olan çevresel değerler de günden güne kirlenmekte ve bozulmaktadır. Tüm bu sorunların kaynağı doğadaki milyonlarca canlı türünden sadece bir tanesi olan insan ve onun faaliyetleridir. İnsanlar tarih boyunca belli çevre koşullarına maruz kalarak yaşamışlardır. Ancak çevre sorunsalı olarak adlandırılan durum sanayileşme ve kentleşme olgularıyla birlikte yaygınlaşıp belirginleşmiştir.

Çevre sorunları pratikte her yerde olmakla birlikte teoride belirsiz bir kavramdır. Bu sorunların doğası ekolojiden bazı kavramlar kullanılarak açıklanmaya çalışılmaktadır. Ekolojistlere göre, çevrenin insan popülasyonu ve diğer tüm türler için gerçekleştirdiği üç tane genel fonksiyonu mevcuttur. Bunlardan ilki, çevrenin insanlara temiz hava ve sudan yiyecek ve doğal kaynaklara kadar yaşam için gerekli kaynakları sağlamasıdır. Bu anlamda çevre, canlılar için bir “arz deposu” dur. İkincisi, kaynakları tüketme sürecinde insanlar atık üretmektedirler. Çevre bu atıklar için bir atık deposu işlevi görmektedir. Son olarak, çevre insanlar için “yaşanılan, nefes alınan, alışveriş yapılan, uyunan, sevilen ya da nefret edilen” yaşam alanıdır. Bu anlamda çevrenin üçüncü fonksiyonu insanlar için ev olmasıdır. Özetle, çevre herhangi bir işlevi yerine getirme kabiliyetinin üstüne çıktığında (kirlilik, kaynak kıtlığı, aşırı nüfus vs.) çevre sorunları ortaya çıkmaktadır. Tüm bu sorunlara ek olarak yaşam alanları ve tarım arazilerinin artmasıyla birlikte kereste arayışının yaygınlaşması tropikal ormansızlaşma ve biyolojik çeşitliliğin azalmasına neden olmuştur. Atmosferin aerosoller ve sera gazları için atık deposu olarak kullanması ozon tabakasının delinmesi ve dolayısıyla iklim değişikliği ile sonuçlanmaktadır. Bu tür sorunların coğrafi ölçeği ve etkileri, yerelde ortaya çıkan çevre sorunlarının uluslararası alanda yayılmasıyla birlikte, çevre sorunlarının küresel boyutunu da göz önüne çıkarmaktadır.

Çevre sorunlarının küresel sonuçlarının olması çevre sorunlarının çözümünün salt küresel boyutta aranması gerektiği anlamına gelmemektedir. Küresel boyutta ele alınan çevre sorunlarının önlenmesinde devletlerin ortak hareket etme sorumluluğu büyük önem

taşımakla birlikte, en küçük ölçekteki yönetim birimlerinin çevresel konularda düzenleme yapabilme yetkisine sahip olması ve bu yetkiyi kullanmaları da çözüme giden yolda büyük bir adımdır. Özellikle 1992 yılında Rio'da gündeme gelen sürdürülebilir kalkınma kavramı ile ilgili sıklıkla çevre politikalarının uygulanmasında yerel yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Çevre politikası yapımında “yerellik” vurgusu, bu ölçeği politika müdahalesi için en uygun yer olarak vurgulayan ulusal ve uluslararası çevre politikası girişimlerine atıfta bulunmaktadır. Diğer yandan, bireysel anlamda sahip olunan çevre bilincinin artmasının çevreye zararlı faaliyetleri azaltacağı bilinmektedir. Çünkü çevre sorunlarının en temel nedeni insan davranışlarıdır. Bu nedenle bireylerin çevresel duyarlılıklarının yükseltilmesi çevre sorunlarının çözümünde olmasa da, mevcut sorunlarına yenilerinin eklenmemesi anlamında anahtar role sahiptir. Bu çerçevede, bir yerel yönetim birimi olarak belediyelerin uyguladıkları çevre politikalarıyla belediye çalışanlarının bu politikalara yönelik algılarını ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarının belirlenmesini amaçlamaktır. Bu amaçtan hareketle, KKTC Belediyelerinin çevre politikalarını belediye yöneticileri ve çalışanlarının görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler ışığında KKTC Belediyelerinin uyguladıkları çevre politikalarıyla belediye çalışanlarının bu politikalara yönelik algılarını ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarının saptayabilmek amacıyla alan araştırması yapılmıştır. Toplanan nicel veriler analizi sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki gibi değerlendirilmiştir.

Nicel Araştırma Sonuçları

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Birinci alt probleme baktığımız zaman, katılımcıların çevre politikaları algı düzeyleri puanlarının cinsiyet ve uyruk değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği t testi analizleri sonucunda belirlenmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların algı düzeyi puanları arasında cinsiyet ($p=.149$) ve uyruk ($p=.193$) değişkenleri açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Çevre politikaları algı düzeyleri puanlarının yaş değişkenine ilişkin ANOVA sonuçlarına bakıldığında da anlamlı fark bulunmadığı görülmektedir ($p=.132$). Bu sonuç bütün yaş gruplarına ait algı düzeyi puanları birbirine yakın olduğunu göstermektedir. Katılımcıların çevre politikaları algı düzeyleri puanlarının eğitim düzeyi değişkenine ilişkin ANOVA sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunduğu görülmektedir ($p=.025$).

Farkın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post-hoc sonucuna göre yüksek lisans mezunlarının algı düzey puanlarının diğer katılımcılara oranla istatistiksel olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Çevre politikaları algı düzeyleri puanlarının mesleki deneyim değişkenine ilişkin ANOVA sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunduğu görülmektedir ($p=.021$). Farkın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post-hoc sonucuna göre 5 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip katılımcıların algı düzey puanlarının diğer katılımcılara oranla istatistiksel olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunun, Korkutan (2016) ve Ergünul (2017)'de yaptıkları çalışmalarının sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Katılımcıların çevre politikaları algı düzeyleri puanlarının belediye'deki çalışma süresi değişkenine ilişkin ANOVA sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunduğu görülmektedir ($p=.019$). Farkın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post-hoc sonucuna göre 16 yıl ve üzeri çalışma süresine sahip katılımcıların algı düzey puanlarının diğer katılımcılara oranla istatistiksel olarak düşük olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç da, Doğanay (2017)'de yaptığı araştırmanın sonucu ile örtüşmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonçlar

İkinci alt probleme baktığımız zaman, katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum puanlarının cinsiyet ve uyruk değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği t testi analizleri sonucunda belirlenmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların algı düzeyi puanları arasında cinsiyet ($p=.720$) değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Uyruk değişkenine göre ise anlamlı bir fark olduğu ($p<0,05$) ve Türkiye vatandaşlarının ($\bar{X}=4,35$) tutum puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, Ergünul (2017), Yapıcı, 2019, Herremans & Reid (2002) ve Keleş'in (2013) yaptıkları çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum puanlarının yaş değişkenine ilişkin ANOVA sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunmadığı görülmektedir ($p=.141$). Bu sonuç bütün yaş gruplarına ait tutum puanlarının birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum puanlarının eğitim düzeyi değişkenine ilişkin anova sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunduğu görülmektedir ($p=.005$). Farkın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post-hoc sonucuna göre yüksek lisans mezunlarının tutum puanlarının diğer katılımcılara oranla istatistiksel olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, Çalışkan (2019) ve Doğanay'ın (2017) yaptığı

çalışmanın sonucu ile paralellik göstermektedir.

Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum puanlarının mesleki deneyim değişkenine ilişkin ANOVA sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunduğu görülmektedir ($p=.020$). Farkın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post-hoc sonucuna göre 5 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip katılımcıların tutum puanlarının diğer katılımcılara oranla istatistiksel olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum puanlarının belediye'deki çalışma süresi değişkenine ilişkin ANOVA sonuçlarına bakıldığında anlamlı fark bulunmadığı görülmektedir ($p=.253$). Bu sonuç bütün çalışma sürelerine ait tutum puanlarının birbirine yakın olduğunu göstermektedir. Literatürde yapılan çeşitli çalışmalardan elde edilen veriler, araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir (Kaman, 2017., Özenir, 2009., Yapıcı, 2019., Wesselink, vd., 2011).

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Üçüncü alt probleme baktığımız zaman, katılımcıların çevre politikaları algı düzeyleri puanları ile sürdürülebilir kalkınma düzeyleri tutum puanları arasında orta düzeyde anlamlı pozitif bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Bu sonuç iki değişkenin aynı yönde değiştiğini göstermektedir. Bu sonuç, Doğanay (2017)., Yapıcı (2019) ve Özenir (2009)'da yaptıkları çalışmanın sonucu ile paralellik göstermektedir.

Nitel Araştırma Sonuçları

KKTC Belediye Çalışanlarının Çevre Politikalarının Değerlendirilmesi Konusundaki Düşünceleri

Araştırmada, toplanan nitel verilen analizi sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki gibi değerlendirilmiştir:

Belediye çalışanlarının, “*Çevre Politikalarının Değerlendirilmesi Konusundaki*” soruya verdikleri cevaplar incelendiği zaman, KKTC’de Çevre Politikalarının yetersiz olduğunu görmekteyiz. Bu görüşmeler doğrultusunda da, Çevre Politikalarını önleyici ve onarıcı politikalar olarak sınıflandırarak, ülkemizde çevre konusunda alınan önlemlerin bu politikaları gerçekleştirecek nitelikte olmadığını görmekteyiz.

Belediye çalışanlarının, “*Çevreye Yönelik Yaşanılan Sorunlar*” konusundaki soruya verdikleri cevaplar incelendiği zaman, büyük bir çoğunluğu çevre sorunlarının

kaynağı olarak insanların duyarsızlığının neden olduğunu düşünmektedir. Bu görüşü sırasıyla toplumsal duyarlılığın yetersizliği, insan temelli bir sorun, yaşam alanlarının yok olması, eğitimsizlik, teknolojik gelişmeye bağlı olarak oluşan kirlenme ve insanlığın karşılaştığı en büyük sorun biçimindeki görüşler izlemektedir.

Belediye çalışanlarının, “*Mevcut Sorunların Çözülmesine Yönelik Önerileri*” konusundaki soruya verdikleri cevaplar incelendiği zaman, çevre sorunların çözülmesine yönelik önerilerin ne olduğu sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığı zaman, gelecek nesillerin iyi bir çevre eğitimi ile yetiştirilmesini sağlanmasını, çevreye yönelik etkinliklerin zorunlu olmasını, çevreye karşı duyarlılığın artırılmasını ve çevre sorunlarının çözülmesine yönelik uygulamalı etkinliklerin yapılmasını dile getirmişlerdir. Literatürde yapılan çeşitli çalışmalardan elde edilen veriler, araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir (Yapıcı, 2019., Bozkurt, 2017., Keleş&Aydoğdu 2010., Özenir, 2009., Herremans & Reid, 2002).

Belediye çalışanlarının, “*Kendi İş Yerlerinin Çevre Politikalarını Değerlendirme Konusundaki*” konusundaki soruya **verdikleri** cevaplar incelendiği zaman, çevre politikalarının yerel halkın çevre bilincini değiştirebildiği gözlemlenmiştir. Konuyla ilgili taranan kaynaklara ve yapılan alan araştırmasının sonuçlarına göre, belediyenin etkin bir çevre yönetimiyle yerel halkın çevresel duyarlılığını artırabildiği söylenebilir. Bu sonuç, Korkutan (2016), Toprak (2015) ve Özenir (2009)’da yaptıkları çalışmalarının sonucu ile paralellik göstermektedir.

Belediyeler bir yandan yerelden gelen talepleri karşılamaya çalışırken diğer yandan da merkezi yönetimin sınırlamalarına ek olarak küresel dinamiklerle de işbirliğine gitmeye çalışmaktadırlar. Böylesine bir sıkışmışlık içerisinde belediyelerin çevre sorunlarına müdahale gücü oldukça sınırlı olmakla birlikte mevzuat gereğince etkili bir çevre politikası oluşturma ya da ekonomik çevre araçlarını kullanma yetkileri de yoktur. Özellikle ilçe belediyelerinin çevre sorunlarının çözümüne yapabileceği katkıları, çeşitli faaliyetlerle ve düzenlemelerle yerel halkın çevre bilincini artırmaya çalışmakla sınırlı kalmaktadır. Toparlamak gerekirse yerel yönetimler çevre sorunlarının çözümü sürecinde önemli birer aktördürler. Çevre politikalarının birer uygulayıcısı olarak çevresel değerlerin korunması ve çevrenin iyileştirilmesi noktasında yerel halk üzerinde yönlendirici bir etkiye sahiptirler.

Araştırmada elde edilen sonucu ülkemizdeki tüm ilçelere genellemek doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Çevre için zararlı olan davranış kalıpları da bireylerde çevre bilinci

oluşmaya başladıkça değişecektir. KKTC'deki Belediyeler düzenledikleri çevresel faaliyetlerle yerel halkta çevre bilincinin oluşmasını sağlayabilmektedirler. Çevre bilincinin oluştuğu bireyler de çevresel değerlerin korunmasında ve çevre sorunlarıyla mücadelede çok daha duyarlı davranmaktadırlar. Sonuç olarak, hazırlanan bu tezde belediyelerin çevre politikalarının yerel halkın çevre bilincini değiştirebildiği gözlemlenmiştir. Konuyla ilgili taranan kaynaklara ve yapılan alan araştırmasının sonuçlarına göre, belediyenin etkin bir çevre yönetimiyle yerel halkın çevresel duyarlılığını artırabildiği söylenebilir.

Toplanan verilerin hem nitel hemde nicel analiz sonuçlardan elde edilen verilerden yola çıkarak, belediyelerin çevre sorunlarının çözümü sürecinde daha etkin olabilmeleri için öncelikle merkezi yönetimin revize etmesi gereken konuları şu şekilde sıralanabilir:

- Vatandaşlara en yakın yönetim birimi olarak yerel yönetimlerin mevzuatta tanımlanmış yetki, görev ve sorumluluk alanlarının artırılması, belediyelerin çevre politikalarını güçlendireceği düşünülmektedir. Yerel yönetimlerin, ekolojik denge üzerinde olumsuz sonuçlar doğuran faaliyetlere engel olma, bozulmuş olan çevresel değerleri önceki durumuna getirme ve çevresel koşulları geliştirme konusunda imtiyaz kullanma yetkisine sahip olmaları gerekmektedir.
- Çevre koşulların bozulmasına yine en fazla maruz kalanlar yerel topluluklardır. Bir diğer neden olarak, çevre sorunlarının yerel kaynaklı olması ve yine bu sorunların ilk ortaya çıktığı yerden yayılarak ulusal ve uluslararası boyut kazanması, belediyeleri bu konuda sorumlu merci yapmaktadır. Çünkü belediyeler sundukları çeşitli kamu hizmetleriyle hem çevresel koşulları etkilemekte hem de bu koşullardan etkilenmektedirler. İşte tam da bu nedenlerden dolayı çevresel koşulların iyileştirilmesinde ve çevrenin korunmasında belediyelerle birlikte merkezi ve hatta uluslararası kuruluşların işbirliğine ihtiyaç duyulmaktadır.
- Belediyelerin yerel halkın çevre bilincini artırmak için öncelikle yapması gerekenlerden biri de yerel halkı bu konuda bilgilendirmektir. Görüşmelerden edinilen bulgulara göre, içinde sadece eğitici konuşmaların olduğu uzun paneller yerel halkın ilgisini çekmemekte ve dolayısıyla bu faaliyetler amacına hizmet edememektedir. Yine belediye tarafından hazırlanmış çevre

konusunda bilgilendirici el broşürlerinin ve beldenin çeşitli yerlerine asılan afişlerin vatandaşlar üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir.

- Çevre bilincinin oluşturulması için sadece eğitici faaliyetlerin yeterli olmadığı görülmektedir. Yerel halk bu konuda bilgilendirildikten sonra bu doğrultuda hareket amacıyla kimi şeylere ihtiyaç duyulmaktadır ve bunları sağlamakta da yine belediyelere görevler düşmektedir. Çöplerin geri dönüştürülmesi için gerekli olan geri dönüşüm kutuları, vatandaşların atık yağlarının toplanması, yerel halkın çevresel konularda şikayetlerinin toplanacağı birimler oluşturulması gibi konularda belediyelerin inisiyatif almaları gerekmektedir.

Kaynakça

- Albayrak, A. S., Savaş, F. ve Baltacı, M. (2015). Belediye tarafından sunulan hizmetlerde vatandaş memnuniyetinin ölçülmesi: Rize Belediyesi Örneği. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 24(3), s.1-44.
- Alcı, C. (2007). İzmir'deki kentsel sorunların üniversite öğrencileri üzerindeki etkisi: Buca örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akdur, R. (2005). *Avrupa Birliği ve Türkiye Çevre Koruma Politikaları: Türkiye'nin Avrupa Birliğine Uyumunu*. Ankara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Ankara: Merkezi Yayını, s. 233.
- Ann, G & Pieter, L. (2008). Handbook of Environmental Policy Evaluation" (2008) - Reviewed by Evert Vedung. *Evaluation* 15(4):483-486.
- Arikan, A., & Çelik, S. (2012). Öğretmen yetiştirme programlarının İngilizce öğretmen adaylarını ilköğretimde İngilizce öğretimine ne kadar hazırladığına yönelik nitel bir araştırma [A qualitative study of the effectiveness of teacher education programs in preparing primary school English language teachers]. Pamukkale University Faculty of *Education Journal*, 32(2), 77-87.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), s.1-21.
- Bal, H. Ç. (2013). Dünyada ve Türkiye'de Kirlilik İzinleri Piyasaları ve Çevre Sorunlarının Çözümünde Bu Piyasaların Etkinliği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 4(7).
- Bıyıklı, G. (2009). Avrupa birliği çevre politikaları ve Türkiye. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Biasutti, M. & Frate, S. (2017). A validity and reliability study of the attitudes toward sustainable development scale. *Environmental Education Research*, 23(2), p.214-230. doi: 10.1080/13504622.2016.1146660.

- Bozkurt, Y. (2018). *Avrupa birliğine uyum sürecinde Türkiye'de çevre politikalarının dönüşümü*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Bozkurt, Y. & Kaman, D. (2018). *Yerel yönetimler perspektifinde Türkiye'de çevre politikaları*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Bozkurt, Y. (2017). *Çevre Politikalarının Yerel Yönetimlerde Uygulanabilirliği: Kütahya Belediyesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Bozyiğit, R., & Karaaslan, T. (1998). *Çevre Bilgisi*. Nobel Yayınları, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çalgüner, T. (2003). *Ekoloji mi Çevrebilim mi?* Ankara: Nobel Yayınları.
- Çalışkan, S., (2019). Yerel Yönetimlerin Çevre Politikalarının Etkinliği: Ardahan Belediyesi Üzerinden Bir Değerlendirme, *Kent Akademisi*, 12 (36), p.42-55.
- Çetin, G. F. (2012). *Türkiye'de çevre politikalarının yerel yönetimler üzerindeki etkisi: Çankaya Belediyesi örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çokadar, H., Özkaya, A., Türkoğlu, A., Bal, D. A., Darçın, E. S., Ören, F. Ş., Güçlü, Y. (2007). *Çevre bilimi*. Ankara: Anı Yayınevi.
- Coşkun, I (2013). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ekolojik Ayak İzi Farkındalık Düzeylerinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Doğanay, S. (2017). *Çevre Politikalarının Uygulanmasında Yerel Yönetimlerin Rolü: Aksaray Belediyesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ertürk, H. (2012). *Çevre Politikası*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Ertan, K. A. (2011). Çevreci düşüncede yeni yaklaşımlar. F. Kartal (Dü.), *Türkiye'de Kamu Yönetimi ve Kamu Politikaları* içinde. Ankara: TODAİE, s. 407-434.
- Eryılmaz, B. (2015). *Kamu yönetimi*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Ergönül, E. (2017). Çevre Bilinci Geliştirmede Belediyelerin Çevre Politikalarının Rolü: *Dikili Belediyesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ertan, B. (2004). *Çevre ve Hukuk. M.C. Marın*. U. Yıldırım (Editör). Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar, İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım, s. 369-384.
- Görmez, K. (2015). *Çevre Sorunları*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Green 9. (2005a). Introducing the Green 9 group of environmental NGOs active at EU level. Retrieved from https://www.foeeurope.org/sites/default/files/publications/green9_brochure_english_2005.pdf
- Green 9. (2005b). Open Letter on “To Do” list for the Barroso Commission [Open letter]. Retrieved from <http://assets.panda.org/downloads/barrosothankyouletapril2005.pdf>
- Green 9. (2005c). Open Letter on the agenda July 20: Thematic Environmental Strategies [Open letter]. Retrieved from <http://www.panda.org/downloads/europe/green10letteroneuthematicstrategies.pdf>
- Green 10. (2005). Open Letter on ‘Reducing the climate change impact of aviation’ [Open letter]. URL:

https://www.transportenvironment.org/sites/te/files/media/2005_09_g10_letter_commissioners_aviation.pdf

Green 10. (2006). A programme for the Sustainable Development of the European Union.

URL:

https://www.foeeurope.org/sites/default/files/publications/green10_programme_for_sds_march2006.pdf

Güllü T. (2007). Halkın çevre sorunlarını algılayışı: İzmit örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Herremans, I. M. & R. E. Reid (2002). Developing Awareness of the Sustainability Concept. *The Journal of Environmental Education*, 34(1).

Hobikoğlu, H. E. (2013). Türkiye'de çevre politikaları ve sürdürülebilir kalkınma ilişkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (2).

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusosbil/issue/9500/118725>

Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kaypak, Ş. (2013). Çevre sorunlarının çözümünde küresel çevre politikalarının önemi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, s.17-34.

Kaman, D. (2017). Çevre Politikalarının Yerel Yönetimlerde Uygulanabilirliği: Kütahya Belediyesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye.

Kaya, F. (2013). Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 28, 175-193. (Çevre Politikalarının Yerel Yönetimlerde Uygulanabilirliği: Kütahya Belediyesi Örneği (Yüksek Lisans Tezi) Derya Kaman, 2017).

Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). *İnsan ve insanlar (Gözden geçirilmiş 8. Baskı)*. İstanbul: İstanbul Matbaası.

- Keleş, R. & Ertan, B. (2002). *Çevre Hukukuna Giriş*. Ankara: İmge.
- Keleş, R., Hamamcı, C., & Çoban, A. (2009). *Çevre Politikası*, 6. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, Ö., Aydoğdu, M. (2010). Application and Evaluation of Ecological Footprint As an Environmental Education Tool. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1), 65-80.
- Keleş, R., Hamamcı, C. & Çoban, A. (2012). *Çevre Politikası*. Ankara: İmge.
- Keleş, R. (2013). *100 soruda çevre, çevre sorunları ve çevre politikası*. İzmir: Yakın Kitabevi.
- Keleş, R. (2003). Sosyal Bilimler Açısından Çevre. konferansından, Mimar Sinan Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Yayınları, 3 Kasım 2003.
- Kılıç, S. (2001). *Uluslararası Çevre Hukukunun Gelişimi Üzerine Bir İnceleme*. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2 (2), 131-149.
- Kılıç, S. (2008). *Çevre Etiği*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Koçak, Y. (2008). *Karşılaştırmalı yerel yönetimler*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Korkutan, M. (2016). Çevre Sorunlarının Çözümünde Yerel Yönetimler Açısından Çevre Politikalarının Değerlendirilmesi: Uşak Belediyesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Meyer, D. S. (2004). Protest and Political Opportunities. *Annual Review of Sociology*, 30, 125–145.
- Orhan, G. (2013). Türkiye’de Çevre Politikaları: Değişen Söylemler, Değişmeyen Öncelikler, 1. Ankara: Orion Kitabevi.

- Ökmen, M. (2004). Politika ve çevre. M. C. Marın, U. Yıldırım, M. C. Marın ve U. Yıldırım (Dü), *Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar* içinde (s. 327-368). İstanbul: Beta Basım.
- Özdemir, O. (2010). Doğa Deneyimine Dayalı Çevre Eğitiminin İlköğretim Öğrencilerinin Çevrelerine Yönelik Algı Ve Davranışlarına Etkisi . Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27(27), 125-138. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/pauefd/issue/11116/132935>
- Özkaya, A., Türkoğlu, A., Bal, D. A., Darçın, E. S., Ören, F. Ş., Çokadar, H., Güçlü, Y. (2007). *Çevre bilimi*. Ankara: Anı Yayınevi.
- Öztaş, C. & Zengin, E. (2008). Yerel yönetimler ve çevre. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi* (54), 181-200.
- Özey, R. (2009). Çevre sorunları (3. baskı). İstanbul : Aktif Yayınevi.
- Özenir, D. (2019). Belediyelerin Çevre Politikaları ve Uygulamaları: Hatar Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Parlak, B. (2004). Çevre - ekoloji - çevrebilim: kavramsal bir tartışma. M. C. Marın ve U. Yıldırım, *Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar* içinde (s. 13-30). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Seçer, İ. (2015b). SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). Using Multivariate Statistics (6th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Tora. B. S. (2020). Yeşil 10 ve Avrupa Birliği Çevre Politikalarının Karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.

- Toprak, D. (2017). Türkiye'nin çevre politikasında yerel yönetimlerin rolü: Yerel yönetim bütçesinin incelenmesi. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 173-194.
- Toprak, F. (2015). Şirketlerin sürdürülebilir çevre politikaları ve rekabet avantajları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ulus, T., İnce, C. H., Aliustaoğlu, F. S. ve Melez, İ. E. (2010). Araştırma nasıl tasarlanır (I). *Adli Tıp Dergisi*, 24(2), 40-47.
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2013). *Mahalli İdareler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Wesselink, A., Paavola, J., Fritsch, O., & Renn, O. (2011). Rationales for public participation in environmental policy and governance: practitioners' perspectives. *Environment and Planning A*, 43(11), 2688-2704.
- Yıldırım, F. B. (2004). *Çevre ve yerel yönetim*. İstanbul: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı.
- Yıldırım, A., & Simsek, H. (2006). *Research Methods in Social Sciences*. Ankara: Seckin Yayıncılık.
- Zeytin, M. ve Kırlioğlu, H. (2014). Çevre yönetim sistemi ve yerel yönetimler. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (5), 238-254.

EKLER

Ek 1. Ölçme Aracı

1. Kişisel Bilgiler

Yaşınız: 18 - 25... 26 - 35... 36 - 45... 45 ve Üzeri...

Cinsiyetiniz: Kadın... Erkek...

Uyruğunuz: KKTC... TC... Diğer...

Eğitim Düzeyi: İlkokul... Ortaokul... Lise...
Üniversite...

Mesleki Deneyim (Yıl) 1 - 3... 3 - 5... 5 yıl ve üzeri...

Bu belediyede kaç yıldır çalışıyorsunuz? 1-5... 6 - 10... 11 - 15... 15 yıl ve üzeri...

2. Çevre Politikaları Algı Ölçeği (Örnek Maddeler)

1	Belediyenin katı atıklarla ilgili hizmetleri yeterlidir	1	2	3		
2	Bölgemizde hava kirliliği önemli bir çevre sorunudur	1	2	3		
3	Mahallelerde geri dönüşüm atık kafeslerinin sayısı yetersizdir	1	2	3		
4	Herhangi bir çevre sorununu bildirebileceğimiz, şikâyetimizin hemen değerlendirileceği çevre büroları kurulmalıdır	1	2	3		

3. Sürdürülebilir Kalkınma Yönelik Tutum Ölçeği

Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Tutum Ölçeği		Kesimlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesimlikle Katılıyorum
Faktör 1 Sosyal Boyutu	Küresel mirasın gelecek nesillere aktarılmasının önemli olduğuna inanırım	1	2	3		
	Farklı görüş ve fikirlere saygı gösteririm	1	2	3		
	Toplumsal kurallar benim için önemlidir	1	2	3		
	Toplumun çıkarıları benim çıkarlarımdan daha önemlidir	1	2	3		
Faktör 1 Çevre Boyutu	Çevreye verilen zararlar beni üzer	1	2	3		
	Çevreyi düşündüğüm için toplu taşıma araçlarını tercih ederim	1	2	3		
	Doğal kaynakları (su, yakıt, enerji vb.) tüketirken tasarruflu davranırım	1	2	3		
Faktör 1 Ekonomik Boyutu	Buzdolabı kapısını uzun süreli açık tutmam	1	2	3		
	Bilgisayarı işim bittikten sonra açık bırakmam	1	2	3		
	Alışveriş yaparken ihtiyaç fazlası almamaya dikkat ederim	1	2	3		
	Kalitesiz ucuz ürünler yerine kaliteli uzun ömürlü ürünleri tercih ederim	1	2	3		

Ek 2. Etik Kurul Onayı

14.09.2021

Sayın Mustafa Erten

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/EB/2021/518 proje numaralı ve "KKTC Belediyelerinin Çevre Politikalarının Yeşil 10 Çevre Politikaları Kapsamında Değerlendirilmesi" başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

A handwritten signature in black ink, reading "Direnç Kanol", is placed below the text of the report.

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.

Ek 3. İntihal Raporu

ready paper

ORIGINALITY REPORT

2%

SIMILARITY INDEX

PRIMARY SOURCES

1	www.hindawi.com Internet	25 words — < 1%
2	Surindar Gopalrao Wawale, Aadarsh Bisht, Sonali Vyas, Chutimon Narawish, Samrat Ray. "AN OVERVIEW: MODELING AND FORECASTING OF TIME SERIES DATA USING DIFFERENT TECHNIQUES IN REFERENCE TO HUMAN STRESS", Neuroscience Informatics, 2022 Crossref	17 words — < 1%
3	docplayer.net Internet	16 words — < 1%
4	www.researchgate.net Internet	16 words — < 1%
5	www.mdpi.org Internet	15 words — < 1%
6	www.mdpi.com Internet	15 words — < 1%
7	www.ukessays.com Internet	11 words — < 1%
8	digitalcommons.olivet.edu Internet	10 words — < 1%
9	www.tmu.ac.in Internet	10 words — < 1%
10	elartu.tntu.edu.ua Internet	9 words — < 1%